

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

ปริญญา

..... ปฐมวัยศึกษา การศึกษา
..... สาขา ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

The Study of Family Relationship by Using Play Activity Package with Reuse Materials

นามผู้วิจัย นางสาวพรพิมล อ่อนน้อม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(..... รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(..... อาจารย์ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร, ศษ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภารัตน์ สารสว่าง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(..... รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

The Study of Family Relationship by Using Play Activity Package with Reuse Materials

โดย

นางสาวพรพิมล อ่อนน้อม

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

พ.ศ.2554

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พรพิมล อ่อนน้อม 2554: การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวโดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่น จากวัสดุเหลือใช้ ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา) สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, Ph.D. 130 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 5 ครอบครัว โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ และแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองและเด็ก มีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ด้านการสื่อสารผู้ปกครองและเด็กมีการสื่อสารกันตลอดเวลาการทำกิจกรรม ผู้ปกครองพูดชมเชย และพูดให้กำลังใจ ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ปกครองและเด็กทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความต่อเนื่อง เกิดความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้าง

ลายมือชื่อนิติสด

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Pornpimol Orn-Norm 2011: The Study of Family Relationship by Using Play Activity Package with Reuse Materials. Master of Education (Early Childhood Education), Major Field: Early Childhood Education, Department of Education. Thesis Advisor: Associate Professor Pattamavadi Lehmongkol, Ph.D. 130 pages.

The purposes of this research were to study family relationship by using play activity package with reuse materials. Target population used in this research were 5 families having a third year kindergarten children from Kaset Home Economics Kindergarten, Faculty of Agriculture, Kasetsart University. Target population was selected by purposive sampling technical. The instruments were questionnaire for parents, play activity package with reused materials and observation from on family relationship. Content analysis was used to analyze the obtain data.

Results indicated that parents and their children showed behaviors of hug, kiss and pat their children's heads; in communication: parents communicated with their children throughout the activities with admiration and encouragement in activity atmosphere: parents and their children worked together continuously, however, their opinion was unconsensus.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยได้รับความแนะนำ และความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้เสียสละเวลา ตรวจแก้ไขอย่างละเอียด และได้รับความแนะนำทุกขั้นตอน นอกจากนี้ความเรียบร้อยและความ สมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์มีมากขึ้น เพราะได้รับความแนะนำจาก ดร.ปิยะนันท์ หิรัญชัยโลทร อาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน และ ดร.ชนิศวรา เลิศอรอมพงษ์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ดูแลความเรียบร้อยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งกรุณาให้คำชี้แนะ พร้อมทั้ง ตรวจทานแก้ไขด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณดร.อรพรรณ บุตรกัตถัญญ และอาจารย์จุไรพร รอดเชื้อ ที่กรุณาเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจทานแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยให้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณครูใหญ่ อาจารย์จุไรพร รอดเชื้อ และคุณครูเกษฎาภรณ์ สิริพัชโรจรณ์ ครูพี่เลี้ยง คณะครู บุคลากร โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร ที่ให้ความกรุณาในการทำวิจัย และอำนวยความสะดวกต่อ ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายทุกคน ที่ให้ความ ร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวิลาศและคุณแม่จิตรา อ่อนนุ่ม และญาติทุกคน รวมถึงนายวิวัฒน์ อภิวัฒน์พรและเด็กหญิงเปรมสินี อภิวัฒน์พร ที่ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน และให้การสนับสนุนในทุกๆเรื่องด้วยดีเสมอมา ตลอดจนคณาจารย์ผู้ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาทุก ท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถมีวันนี้ได้ และขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ ขณะ ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

พรพิมล อ่อนนุ่ม

มีนาคม 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว	7
ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว	7
องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู	13
แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น	17
ความหมายของการเล่นของเด็กปฐมวัย	17
ความสำคัญของการเล่นของเด็กปฐมวัย	17
พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย	19
บทบาทของพ่อแม่ในการจัดกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย	20
การเล่นจากวัสดุเหลือใช้	21
แหล่งที่มาของวัสดุเหลือใช้	22
การพิจารณาวัสดุเหลือใช้ที่จะนำมาประดิษฐ์	23
ประเภทของการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธภาพในครอบครัว	25
กรอบแนวคิดการวิจัย	28

สารบัญ (ต่อ)

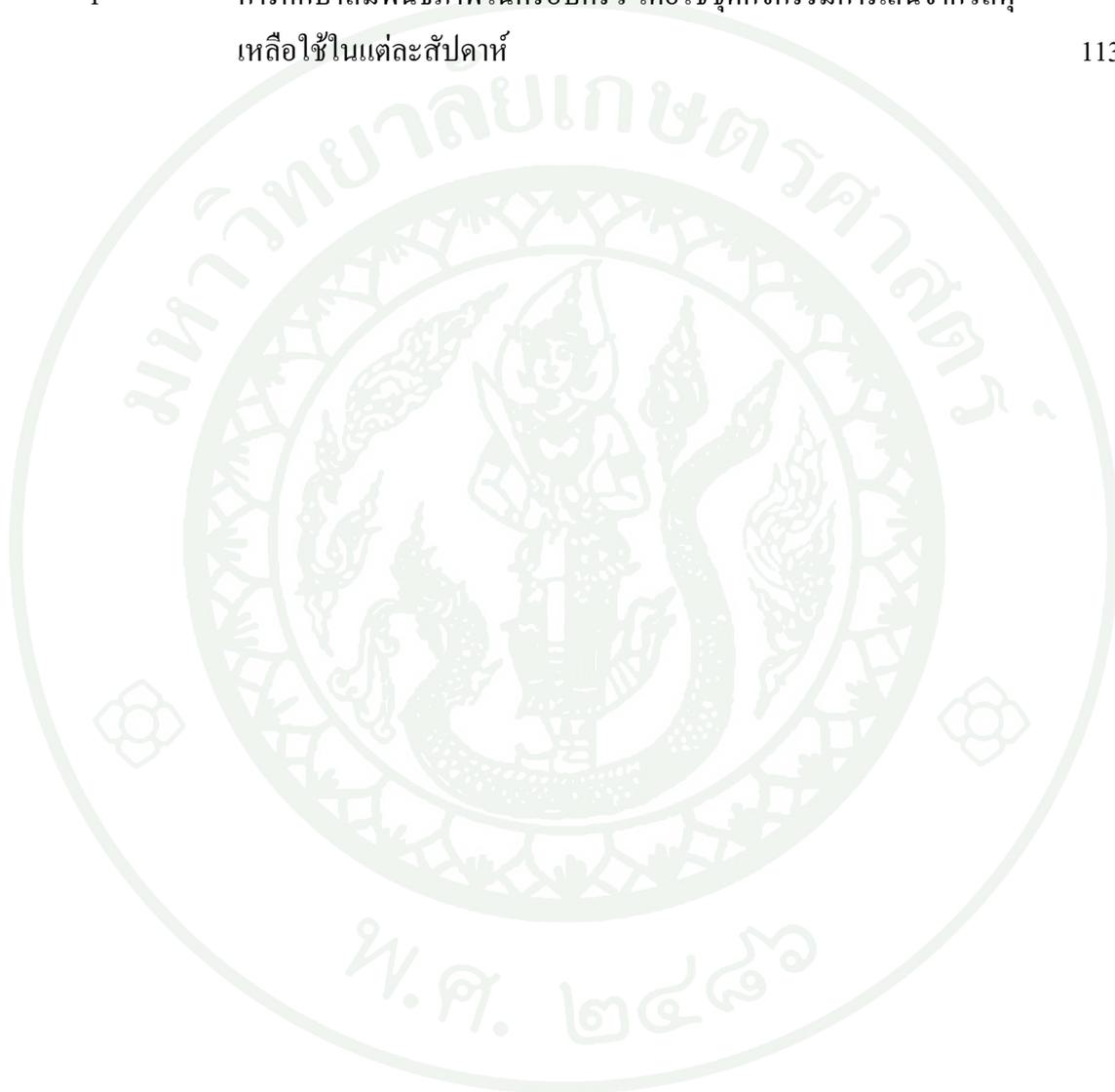
	หน้า
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	42
ผลการวิจัย	42
ข้อวิจารณ์	89
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	92
สรุปผลการวิจัย	92
ข้อเสนอแนะ	95
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	97
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย	102
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นทรงคุณวุฒิ	104
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	108
ภาคผนวก ง คู่มือและชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้	110
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย	120
ภาคผนวก ฉ แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย	123
ภาคผนวก ช การดำเนินงานของผู้วิจัย	125
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการตรวจสอบและการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้	33
2	การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในแต่ละสัปดาห์	36
3	ชุดกิจกรรมการเล่นสร้างจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งลักษณะกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ระดับ อายุ 3-5 ปี	38
4	พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 1 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม	45
5	พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 2 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม	55
6	พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 3 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม	63
7	พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 4 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม	71
8	พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 5 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในแต่ละสัปดาห์	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	28
ภาพผนวกที่		
1	สื่อและอุปกรณ์การเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ชุดกิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี	115
2	ตัวอย่างกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ชุดกิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี	116
3	ตัวอย่างแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน	118
4	การปฐมนิเทศและชี้แจงการวิจัย เรื่องการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้	126
5	การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้	127
6	การสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยที่บ้าน	128
7	ตัวอย่างผลงานการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในชุดกิจกรรมต่างๆ	129

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การเริ่มต้นเลี้ยงดูเด็กเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างช่วงอายุ 3-6 ปี ให้เจริญเติบโตอย่างมีพัฒนาการที่ถูกต้อง ควรเริ่มต้นจากพื้นฐานของหัวใจของพ่อแม่ที่เปี่ยมด้วยความรักและความเข้าใจต่อลูก และด้วยพื้นฐานของการมีหัวใจแห่งความรักนี้จะทำให้เกิดแรงขับที่มีพลังทำให้พ่อแม่เลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยผ่านกิจกรรมการเลี้ยงดูเบื้องต้นที่พ่อแม่ทุกคนสามารถทำได้ และส่งผลต่อการกระตุ้นพัฒนาการของลูกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ได้แก่ การเล่น การเล่านิทาน การพูดคุยและการให้ลูกได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกหรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีเงื่อนไขของความเชื่อมั่นและการยอมรับที่พ่อแม่มีให้กับลูกเป็นตัวควบคุมการทำกิจกรรมการเลี้ยงดู เด็กเล็กที่เจริญวัยขึ้นมาย่อมจะกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณสมบัติต่างๆ อันพึงปรารถนา (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2551) จากทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erikson (1902, อ้างใน พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, 2551) ได้กล่าวไว้ว่า วัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคนเป็นวัยแห่งความเป็นพ่อแม่ที่แท้จริง ดังนั้นบุคคลที่อยู่ในขั้นนี้จึงต้องแสดงความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ นอกจากรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว ยังต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่นด้วย มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว คอยอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้เป็นคนดีและส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ชีวิตของครอบครัวยุคใหม่มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย และหากมองอย่างผิวเผินก็ดูเหมือนว่าสิ่งเหล่านี้ได้ช่วยให้คุณภาพชีวิตในครอบครัวดีขึ้น เพราะภารกิจต่างๆ ภายในครอบครัวส่วนอาศัยเทคโนโลยีเหล่านี้มาแบ่งเบาภาระไปแต่ในความเป็นจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดความห่างเหินในครอบครัวมากขึ้นเพราะพ่อแม่ต่างจ้องอยู่หน้าโทรทัศน์ ในขณะที่ลูกก็จ้องอยู่กับคอมพิวเตอร์เพื่อเล่นเกม โอกาสที่พ่อแม่ลูกจะได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อต่างๆ จากพ่อแม่ไปสู่ลูกหรือลูกไปสู่พ่อแม่เริ่มลดน้อยลงนี่คือสิ่งที่ก่อให้เกิดความเปราะบางของสายสัมพันธ์แห่งครอบครัว การสร้าง “สายใยแห่งครอบครัว” จึงเป็นหนทางที่จำเป็นที่สุด ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและกิจกรรมการเล่านิทาน อ่าน และเล่นกับลูก คือวิธีการง่ายๆ ที่พ่อแม่ทุกคนทำได้ อีกทั้งได้รับการพิสูจน์แล้วว่า สามารถที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและความมั่นคงให้กับสังคมได้

การเล่นในเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความรู้ กระบวนการเหล่านี้จะค่อยๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่องในเด็ก ความรู้ความเข้าใจที่ได้เกิดขึ้นก่อน จะเป็นรากฐานสำหรับการสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ ที่เกิดตามมา ผู้ใหญ่มองว่าการทำแบบนี้ของเด็กคือ การเล่น ซึ่งเมื่อผู้ใหญ่เกิดความเข้าใจเพียงแค่นี้ ความสำคัญของการเล่นของเด็กจึงเป็นเพียงกิจกรรมสนุกๆ หรือกิจกรรมเพื่อฆ่าเวลาสำหรับเด็กเท่านั้น Piaget ได้ค้นพบว่าเด็กชอบที่จะเข้าไปสัมผัส สำรวจและทดลองทำสิ่งต่างๆ ด้วยความอยากรู้อยากเห็น และผลที่ได้จากการกระทำแบบนี้ของเด็ก คือความรู้ที่มีต่อเรื่องนั้นๆ เอง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2551) จากข้อมูลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าการเล่นของเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการ ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้การส่งเสริมการเล่นของเด็กปฐมวัย ด้วยการทำกิจกรรมการเล่นร่วมกันกับเด็ก ซึ่งจากสังคมปัจจุบันนี้ข่าวของต่างๆ ที่มีการจัดจำหน่าย จะบรรจุในกล่องที่สวยงาม แข็งแรง นำเก็บไว้ดูเล่นได้ บรรดาหีบห่อ กล่องต่างๆ ที่ไม่ใช่แล้วเหล่านี้ เด็กสามารถนำมาสร้างเป็นสิ่งต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย เด็กจะเล่นกับวัสดุเหลือใช้พวกนี้ โดยมีจินตนาการสร้างเสริมความน่าสนใจ อาจใช้กล่องและขวดต่างๆ มาต่อกันเป็นรถ เรือ บ้าน เป็นต้น ผลงานที่ได้ออกมาจะเป็นสิ่งที่เด็กหวงแหนและมีคุณค่ามาก ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเห็นคุณค่าของการเล่นของเด็กและควรให้การส่งเสริม เพื่อให้เด็กเกิดความคิดในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมการประดิษฐ์มักรวมเอาความคิดในเรื่องการต่อเติม ตัดออก ปรับขยายทำให้ใหญ่ขึ้น ทำให้เล็กลง แต่งเติมเต็มสี ทำให้เคลื่อนไหวได้ หรือใช้แทนกันได้เข้าไปด้วย และยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในครอบครัว ช่วยลดปริมาณขยะที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน เนื่องจากนำวัสดุที่เหลือใช้ในครัวเรือนกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง

นอกจากนั้นเมื่อเด็กเกิดปัญหาขึ้นผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้เข้าไปช่วยเหลืออย่างๆ เด็ก สนับสนุนให้เด็กทำต่อไปให้สำเร็จ โดยการให้คำแนะนำ การแสดงความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิดอย่างเต็มที่ (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2544) ซึ่งสิ่งนี้จะส่งผลทำให้เกิดสายใยรัก และสัมพันธ์ภาพที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กมีความใกล้ชิดแนบแน่นกับบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเด็กคิดหรืออยากจะทำสิ่งใดแล้ว ย่อมได้รับการช่วยเหลือและการสนับสนุนเป็นอย่างดี เนื่องจากพ่อแม่ลูกเองมีความใกล้ชิดกัน ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น จะก่อให้เกิดผลดีต่อไปในอนาคตเมื่อเด็กปฐมวัยเจริญเติบโตขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย สามารถทำให้เกิดสัมพันธ์ภาพในครอบครัวได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
ที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยนี้ มีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 90 ครอบครัว

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคำแนะนำจากครูใหญ่และครูประจำชั้น โดย
เจาะจงกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการศึกษา กล่าวคือ ต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมการเล่น
จากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันกับลูกและมีเวลาในการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันในหัวข้อต่างๆทุก
ครั้งอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดการศึกษา ยินดีที่จะให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตการทำกิจกรรม
ร่วมกันที่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างดี รวมถึงยินดีเข้าร่วมทำกิจกรรมกับผู้วิจัย
ตามที่คุณวิจัยนัดหมาย ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 ครอบครัว

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองที่แสดงออกต่อเด็ก
ปฐมวัยในด้านความรักความผูกพัน ซึ่งครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสาร
ระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้จากการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองเด็ก
ปฐมวัย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ชุดกิจกรรมการเล่น

จากวัสดุเหลือใช้ ประกอบด้วย ชุดการจัดประสบการณ์ด้วยการประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ที่ทำได้
ง่ายในครัวเรือน จำนวน 16 ชุดกิจกรรม และแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครอง
เด็กปฐมวัย ร่วมกับการสนทนากับเด็กปฐมวัย เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสัมพันธภาพใน
ครอบครัวของไทยให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐาน ให้แก่หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง
และเด็กปฐมวัยต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ ดังนี้

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองที่แสดงออกต่อเด็ก
ปฐมวัยในด้านความรักความผูกพัน ในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน
และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน ในด้านการสัมผัสร่างกาย หมายถึง การโอบกอดการหอม
การลูบศีรษะ เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างกัน คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม หมายถึง ลักษณะของการพูดในการทำ
กิจกรรม การพูดชมเชยและให้กำลังใจ ระดับของการสื่อสารการพูดคุยสนทนากันระหว่างการทำ
กิจกรรม เป็นต้น

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน หมายถึง ความต่อเนื่องความราบรื่นในการทำกิจกรรม
ลักษณะการโต้แย้งกันและแนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองปรับปรุงบรรยากาศในการทำ
กิจกรรมร่วมกันให้ดีขึ้น รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ครอบครัวของเด็กปฐมวัย หมายถึง บุคคลหรือสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบไปด้วยบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่น้อง ปู่ย่าตายาย และเครือญาติ

ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ หมายถึง ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วัสดุเหลือใช้ การนำเอาสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาทำให้เกิดประโยชน์และมีความคิดสร้างสรรค์นำมาประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้ ของตกแต่งและของชำร่วย เป็นต้น ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 16 ชุด ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

ชั้นสร้างสัมพันธภาพ เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ประกอบด้วย การพูดคุย สนทนา การถามตอบคำถาม การร้องเพลง การเล่านิทาน การวาดรูประบายสี การเล่นเกม การฝึกเขียนคำ การหาวัสดุเหลือใช้ การให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว

ชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัสดุเหลือใช้ ประกอบด้วยกิจกรรมการฉีก ตัด ปะ การร้อยลูกปัด วาดรูป ระบายสี และประกอบชิ้นส่วนต่างๆ จนเป็นชิ้นงาน

ชั้นสรุป เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้รับจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลความรู้และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

- 1.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว
- 1.2 องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว
- 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

- 2.1 ความหมายของการเล่นของเด็กปฐมวัย
- 2.2 ความสำคัญของการเล่นของเด็กปฐมวัย
- 2.3 พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย
- 2.4 บทบาทของพ่อแม่ในการจัดกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
- 2.5 การเล่นจากวัสดุเหลือใช้
- 2.6 แหล่งที่มาของวัสดุเหลือใช้
- 2.7 การพิจารณาวัสดุเหลือใช้ที่จะนำมาประดิษฐ์
- 2.8 ประเภทของการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

ความหมายสัมพันธภาพในครอบครัว

นิตยา คชภักดี (2545) ได้อธิบายเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มความผูกพัน เคารพรัก และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งประเมินได้จากพฤติกรรม การสื่อความหมาย มีส่วนร่วมปรึกษาหารือ ตัดสินใจ และทำกิจกรรมในบรรยากาศที่สงบสุข

จารวี ยั่งยืน (2549) ได้สรุปสัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเรื่องการแสดงบทบาท ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว รวมถึงลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดาและผู้ปกครอง

อัยย์ธัญญา อวยวัฒน์ฐกร (2550) ได้กล่าวว่าสัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน แสดงออกในด้านความรัก ความเอื้ออาทร การเอาใจใส่ดูแล และความเคารพนับถึงซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในครัวเรือนและภายนอกครัวเรือน การมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และแก้ปัญหาขัดแย้งด้วยเหตุผล

รัชดาพร บุตรเริ่ม (2551) ได้กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว มีความห่วงใย มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอาจจะเป็นทางที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ สัมพันธภาพที่ดี เป็นความสัมพันธ์ที่มีความรักใคร่กลมเกลียวกันในครอบครัว ก่อให้เกิดความผูกพัน ยอมรับฟังความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนสัมพันธภาพที่ไม่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งต่อกัน ไม่มีความห่วงใย รักใคร่ กลมเกลียวกัน

จากความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวข้างต้นที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่แสดงต่อกันในด้านความผูกพัน การแสดงออกในด้านความรัก ซึ่งประเมินได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการสื่อสารระหว่างกัน ลักษณะการทำกิจกรรมร่วมกัน

องค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว

Morrow and Wilson (1961) อธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธภาพในครอบครัว ว่าประกอบด้วย

1. การสนับสนุน ด้านอารมณ์และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว
2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. มีการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว
4. มีการรักใคร่ผูกพันซึ่งกันและกัน
5. มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความกลมเกลียว สามัคคีปรองดองระหว่างสมาชิกในครอบครัว

Olson (1979) กล่าวถึงองค์ประกอบของความสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ดังนี้

1. ความผูกพันทางอารมณ์ หมายถึง ความเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก ความห่วงใย ตลอดจนให้กำลังใจกันและกัน ซึ่งขมยินดีเมื่อสมาชิกในครอบครัวประสบความสำเร็จ
2. ความมีอิสรภาพ หมายถึง การที่สมาชิกมีอำนาจในการปกครองตนเองและการไม่บังคับให้สมาชิกในครอบครัว ทำตามอำเภอใจของตนเอง เคารพสิทธิในเรื่องส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัว
3. ขอบเขตความสัมพันธภาพ หมายถึง ความยืดหยุ่น การอนุญาต การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ของสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกันในทางด้านกายภาพและจิตวิทยาในเรื่องการคบคน สถานที่ ความคิดหรือค่านิยมต่างๆ เช่น การอนุญาตให้ลูกคบค้าเพื่อนหลากหลายประเภท อนุญาตให้เลือนับถือศาสนาได้ตามความคิดของตนเอง อนุญาตให้เปิดรับความคิดใหม่ๆ ผ่านสื่อ อนุญาตให้นำค่านิยม ความคิดหรือบุคคลในครอบครัวได้ ขอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของกันและกัน
4. การใช้เวลาอยู่ร่วมกัน หมายถึง การมีเวลาอยู่ร่วมกันหรือการที่ทุกคนในครอบครัวทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกันในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีโอกาสพูดคุยกัน

5. พื้นที่ความใกล้ชิดสนิทสนมกัน หมายถึง การสัมผัสกอดรัด เช่น การโอบรัดเกี่ยวแขน หรือหอมแก้มกันในครอบครัว ซึ่งเป็นการแสดงความรักความอบอุ่นตามธรรมชาติและเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน ในสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัว

6. ความเป็นเพื่อน หมายถึง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเชื่อใจกัน ให้ความเป็นกันเอง เปิดเผย ความคุ้นเคยและการให้คำแนะนำที่ดี

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การร่วมพิจารณาปัญหาครอบครัวร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาสำคัญๆ ในครอบครัว

8. ความสนใจ หมายถึง ความสนใจในการทำกิจกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน หรือมีความสนใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกันตลอดจน ให้ความสนใจในกิจกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง

9. การพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง การที่พ่อแม่ลูก ได้มีกิจกรรมร่วมกัน ในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง เช่น การท่องเที่ยวต่างจังหวัด การเล่นกีฬา การออกไปบันเทิงนอกบ้าน การชมวีดีโอหรือภาพยนตร์ การทำงานอดิเรกด้วยกัน

Umberson (1992) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม สัมพันธภาพในครอบครัวที่อบอุ่น ใกล้ชิด จะสร้างความอบอุ่นใจและความมั่นคงให้กับสมาชิกในครอบครัวได้ และประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. สัมพันธภาพในครอบครัวจะต้องยั่งยืนและขยายใหญ่
2. บุตรควรมีความสัมพันธ์ต่อบิดามารดา
3. สังคมจะต้องยกย่องครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี
4. ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี สมาชิกในครอบครัวจะเกิดความรู้สึกมีคุณค่า ความพึงพอใจในชีวิตและเจตคติที่ดีต่อสังคม

5. ความผูกพันระหว่างบิดามารดาและบุตรมีความเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา

สายสุรี จุติกุล (2540) กล่าวว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ควรจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความผูกพันกันของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องเอาใจใส่ดูแลและเอื้ออาทรต่อกัน สมาชิกในครอบครัวต้องเคารพซึ่งกันและกัน สมาชิกในครอบครัวต้องมีความรับผิดชอบ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจกันและกัน สมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องให้อภัยกัน ต้องรู้จักสื่อสารกันภายในครอบครัว ต้องใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ สมาชิกทุกคนในครอบครัวควรมีการปรับตัวตามภาวะการเปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในครอบครัวต้องมีความใกล้ชิดทางสัมผัสแสดงความรักความอบอุ่นตามธรรมชาติ

กุหลาบ รัตนสังฆธรรม และคณะ (2541) ได้รวบรวมแนวคิดในเรื่องสัมพันธภาพและความรักในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงความรัก และความผูกพันในลักษณะ ต่อไปนี้

1. มีความผูกพัน เอาใจใส่ มีการช่วยเหลือกันในครอบครัว เมื่อมีเรื่องขัดแย้งก็พยายามที่จะคลี่คลายปัญหาต่างๆ บิดามารดาดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรในเรื่องของสุขภาพ อาหาร เงิน การเดินทาง ความทุกข์และความสุข รู้สิ่งที่บุตรชอบ รู้จักจุดเด่นจุดด้อย ของคนในครอบครัว ทุกคนในครอบครัวมีการปรับความรู้สึกซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้มีการตอบสนองที่ดีต่อกันและกัน
2. การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การรับรู้เรื่องราวต่างๆ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน เป็นต้น นอกจากนี้บุตรควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระทำการต่างๆภายในบ้าน การจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในบ้าน ส่วนบิดามารดาจะต้องรับฟังความคิดเห็นของบุตร ไม่ควรปฏิเสธข้อเสนอนะหรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำต่างๆ เมื่อไม่เห็นชอบควรมีการประนีประนอมเพื่อหาทางออกร่วมกัน
3. การเคารพซึ่งกันและกัน พฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การฟังกัน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การเกรงใจซึ่งกันและกัน ความเกรงใจเป็นสิ่งที่มีความค่า และจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้น

4. มีความรับผิดชอบกิจกรรม บทบาทภาระหน้าที่ในครอบครัวในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง การอยู่ร่วมกันในครอบครัวต่างคนต่างมีบทบาทหน้าที่ ทั้งต่อตนเองและสมาชิกในครอบครัว ซึ่ง บทบาทหน้าที่เหล่านี้เกิดจากความคาดหวังของตนเอง และความคาดหวังของสมาชิกแต่ละ ครอบครัว ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรตกลงกันให้ได้ว่าเรื่องใด ควรจะเป็นเรื่องของสมาชิกคนใด มีสัดส่วนอย่างไรและวิธีการร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมใด เพื่อการบริหารครอบครัวให้เป็นสุข

5. มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพใน ครอบครัว ความไว้วางใจควรมีต่อกันทั้งทางกายและใจ เป็นการช่วยให้เกิดความสบาย ไร้ความ กังวลหรือความกลัวแก่สมาชิกในครอบครัว มีความรู้สึกที่ครอบครัวเป็นที่พึ่งพา เป็นแหล่งพักพิง ครอบครัวที่ไม่มีการสร้างรากฐานที่ดี ในเรื่องความไว้วางใจ บุคลิกภาพของบุตรในครอบครัว จะ อยู่ในสภาพของการขาดความไว้วางใจ อาจนำไปสู่สภาวะเก็บกดหรือมีปมด้อย

6. การให้พลังแก่สมาชิกในครอบครัว ได้แก่การให้กำลังใจกันอาจจะแสดงออกเป็น คำพูดหรือท่าทางที่ให้การสนับสนุน ชมเชย เมื่อประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงาน ช่วยแนะแนวทางในการหาทางออกเมื่อมีปัญหา ไม่ว่าจะกล่าวโทษว่าเป็นความผิด มีการให้อภัยเมื่อ มีการจดจำความผิดนั้น แล้วนำไปต่อว่าบุตรในโอกาสต่อไปเพราะอาจทำให้บุตรคิดว่า บิดามารดา ไม่รักตน

7. การสื่อสารในครอบครัว ควรใช้ปียะวาจาระหว่างสามีภรรยา บิดามารดากับบุตร การ สื่อสารใช้รูปแบบที่ใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน การใช้คำตำหนิควรใช้ถ้อยคำที่น่าฟัง

8. การพักผ่อนและการใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณค่าและคุณภาพ สมาชิกในครอบครัว ควรหาเวลาอยู่ด้วยกันถามไถ่สารทุกข์สุกดิบระหว่างกัน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่มี เมื่อมีเวลาว่างบิดา มารดา บุตร ควรมีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การไปเที่ยวทางไกล ไป รับประทานอาหารนอกบ้าน การไปเยี่ยมญาติ เป็นต้น

9. การปรับตัวตามสถานะที่เปลี่ยนแปลงของสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่ได้อยู่นิ่ง ดังนั้นบิดามารดาจะต้องปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงของ บุตร อีกทั้งตัวบิดามารดาเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจะต้อง ตระหนักในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงนี้และปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

10. การแสดงความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว ความรัก ความห่วงใย ที่บิดามารดา มอบให้แก่บุตรนั้นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การสัมผัส การโอบกอดกอดเกี่ยวแขน หรือการหอม คอกระดูกทำให้เหมาะสมกับกาลเทศะและวัยของบุตร

นิตยา คชภักดี (2545) ได้จัดทำตัวชี้วัดและเกณฑ์ประเมิน ครอบครัวอยู่ดีมีสุข จำนวน 22 ตัวชี้วัด โดยองค์ประกอบที่ 3 สัมพันธภาพในครอบครัว ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ครอบครัวที่สมาชิกมีการแสดงออกถึงความรัก เคารพนับถือซึ่งกันและกัน และ เอื้ออาทรต่อกัน
2. ครอบครัวที่สมาชิกมีโอกาสอยู่พร้อมหน้ากัน และทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกัน เป็นประจำ
3. ครอบครัวที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ของครอบครัวร่วมกัน
4. ครอบครัวที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

บังอร เทพเทียน และคณะ (2550) ได้นิยามองค์ประกอบชีวิตของครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งพัฒนามาจากคณะทำงานมาตรการสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านสัมพันธภาพ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. การร่วมกิจกรรม
2. การสื่อสารในครอบครัว
3. ความเอื้ออาทรต่อกัน

จากการศึกษาองค์ประกอบของสัมพันธภาพในครอบครัว และองค์ประกอบชีวิตของ ครอบครัว ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการวิจัยเรื่องการศึกษาสัมพันธภาพใน ครอบครัว ดังนี้

1. พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน
2. การสื่อสารระหว่างกัน
3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู มีทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความผูกพันของ Bowlby ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของ Maslow และ ทฤษฎีจิตวิทยาสังคมของ Erikson

ทฤษฎีความผูกพัน

Bowlby (1907) อธิบายว่า ความผูกพันเป็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มั่นคงซึ่งมนุษย์แสวงหาและต้องการไปตลอดชีวิต และจะเป็นที่ต้องการมากขึ้นเมื่อได้รับความเครียดหรือกดดัน ความผูกพันแตกต่างจากการพึ่งพา เนื่องจากผู้ที่มีความผูกพันยังคงความเป็นตัวของตัวเอง

ช่วงแรกเกิด - 1 ปี เด็กเรียนรู้ว่าใครคือ พ่อแม่ของเขา และพัฒนาความผูกพันกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู

ช่วงวัย 1 - 3 ปี เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ภาษาพูด ความเป็นตัวของตัวเอง และการแสดง อารมณ์ความรู้สึกจากผู้เลี้ยงดูเป็นหลัก ระยะนี้มีการพัฒนาความผูกพันอย่างสมบูรณ์ขึ้น และมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น สามารถรู้ได้ว่าเด็กคนใดมีความมั่นคงทางอารมณ์หรือขาดความมั่นคงทางอารมณ์

ช่วงวัย 3 ปีขึ้นไป ความผูกพันมีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากความผูกพันกับพ่อแม่แล้ว เด็กจะมีความผูกพันกับเพื่อน เริ่มวางเงื่อนไขกับพ่อแม่ พยายามมีอิทธิพลต่อพ่อแม่และแสดงความต้องการให้พ่อแม่รู้

ทฤษฎีความผูกพัน กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมของเด็ก 4 ประเภท อันเป็นผลจากการตอบสนองของพ่อแม่ผู้ดูแลเด็ก คือ

1. Avoidance เด็กจะหลีกเลี่ยงแยกตัวจากพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ปฏิเสธลูก เมื่อเด็กโตขึ้นจะเป็นบุคคลที่ไม่เห็นคุณค่าของความผูกพัน
2. Secure เด็กที่ผูกพันใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ ไม่มีความกังวลใจ เมื่อพ่อแม่ห่างไปชั่วคราว เพราะมั่นใจและไว้วางใจว่าพ่อแม่จะกลับมา เมื่อโตขึ้นเด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง
3. Ambivalent เด็กมีความรู้สึกสับสน อยากเข้าใกล้พ่อแม่ แต่ยังมีความรู้สึกโกรธอยู่ในใจ เนื่องจากได้รับการตอบสนองไม่สม่ำเสมอ พ่อแม่อ่านความต้องการของลูกไม่ได้ เมื่อโตขึ้นเด็กจะพัฒนาไปสู่การมีพฤติกรรมเป็นพวกชอบหมกมุ่นกับตนเอง แต่กังวลกับความใส่ใจของคนรอบข้างและไม่ยืดหยุ่น
4. Disorganized เด็กจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์อย่างมากเนื่องจากการถูกทอดทิ้ง ลูกทะเลาะ ซึ่งส่วนใหญ่ถูกทารุณกรรมจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ตอบสนองไม่สม่ำเสมอหรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจของลูก เมื่อโตขึ้นจะเป็นคนที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ และไม่สามารถเป็นพ่อแม่ที่ดีได้

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

Maslow (1908 อ้างใน เดิมศักดิ์ กทวนิช, 2546) เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง เป็นความจริงที่จะกล่าวว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นหัวใจของทฤษฎีบุคลิกภาพของ Maslow โดยเขาเชื่อว่ามนุษย์เป็น “สัตว์ที่มีความต้องการ” (Wanting animal) และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ Maslow กล่าวว่าความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ

ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ (The Need - Hierarchy Conception of Human Motivation) Maslow เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้เป็นลำดับดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศและ อุณหภูมิ การนอนหลับ การขับถ่าย เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยมั่นคง ซึ่งได้แก่ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงอันตรายและความเจ็บปวดต่างๆ
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) ได้แก่ ความต้องการความรักอยากให้คุณเป็นที่รัก เป็นที่ยอมรับจากกลุ่ม การยอมรับตนเองและได้รับการยอมรับในการเป็นสมาชิกในครอบครัว สังคม เพื่อน เป็นต้น
4. ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Esteem needs) ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นมายกย่อง ต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) ได้แก่ ความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคลที่พยายามทำสิ่งต่างๆ ได้ตามความสามารถพิเศษของตนและทำตามอุดมมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้

ทฤษฎีพัฒนาการของ Erikson

Erikson (1902 อ้างใน พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2551) เห็นว่าการจะทำความเข้าใจพฤติกรรมเด็กจะต้องศึกษาจากการอบรมเลี้ยงดู สภาพสังคม และความเป็นอยู่ของเด็ก ปัญหาที่นำมาวิเคราะห์นั้นจะอธิบายเชื่อมโยงระหว่างจิตวิทยากับสังคมวิทยาในรูปแบบของมานุษยวิทยา ซึ่งมีแนวความคิดว่ามนุษย์ต้องพึ่งสังคมและสังคมก็ต้องพึ่งมนุษย์ มนุษย์มีวิวัฒนาการที่สลับซับซ้อนและผ่านขั้นตอนต่างๆ ของธรรมชาติหลายขั้นตอน

ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Erikson ประกอบด้วย 8 ขั้น ครอบคลุมตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ มีประเด็นสำคัญว่าการพัฒนาด้านบุคลิกภาพจะเป็นไปได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่ามนุษย์ได้ประสบความสำเร็จในแต่ละขั้นพัฒนาการหรือไม่ เด็กวัยแรกเกิด-5 ปี อยู่ในขั้นที่ 1-3 ดังนี้

1. ความไว้วางใจกับความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust) ในช่วงแรกเกิด-1 ปี ถ้าเด็กได้รับความรักใคร่ที่เหมาะสม ทำให้เขารู้สึกว่าโลกนี้ปลอดภัย น่าอยู่และไว้วางใจได้ แต่ถ้าตรงกับข้ามเด็กก็จะรู้สึกว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตรายไม่มีความปลอดภัย มีแต่ความหวาดระแวง
2. ความเป็นตัวของตัวเองกับความคลางแคลงใจ (Autonomy VS. Doubt) ในช่วง 2-3 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและอยากเอาชนะสิ่งแวดล้อมหรืออำนาจที่มีอยู่ พ่อแม่จึงควรระวังในเรื่องความสมดุลในการเลี้ยงดู ควรให้อิสระและกำลังใจต่อเด็ก เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวเอง มีความมั่นใจ รู้จักอิสระที่จะควบคุมตนเอง แต่ถ้าพ่อแม่ไม่ให้โอกาสหรือทำแทนเด็กทุกอย่าง เด็กจะเกิดความคลางแคลงใจในความสามารถของตนเอง
3. ความริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) ในช่วง 3-5 ปี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดถึงการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กเกิดแรงคิดในการวางแผนและการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะเป็นการส่งเสริมทำให้เขารู้สึกต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไปเด็กก็จะมีความคิดริเริ่ม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่คอยเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้เด็ก ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เขาก็จะรู้สึกผิดเมื่อคิดจะทำสิ่งใดๆ นอกจากนี้เขาก็จะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศมาตรฐานทางศีลธรรมและการควบคุมอารมณ์

ทฤษฎีของ Erikson เป็นทฤษฎีที่อธิบายพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่ช่วงวัยทารกจนถึงวัยชรา Erikson เชื่อว่า วัยแรกของชีวิตเป็นวัยที่เป็นรากฐานเบื้องต้น และวัยต่อ ๆ มา ก็สร้างจากรากฐานนี้ ถ้าหากในวัยทารกเด็กได้รับการดูแลอย่างดีและอบอุ่น ก็จะช่วยให้เด็กมีความเชื่อถือในผู้อื่นที่อยู่รอบๆตัว ตั้งแต่บิดามารดา บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขา จะช่วยให้เด็กช่วยตนเอง มีความตั้งใจที่จะทำอะไรเอง และเมื่อเขาเติบโตขึ้นก็จะเป็นผู้ที่รู้สึกว่าคุณภาพที่จะทำอะไรได้

ทฤษฎีความผูกพันของ Bowlby ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของ Maslow และทฤษฎีพัฒนาการของ Erikson ต่างแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้เลี้ยงดูเด็กด้วยความรักความอบอุ่น ให้

ความสำคัญในการเลี้ยงดูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย โดยมีสัมพันธภาพความผูกพันที่ดีระหว่างพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นพื้นฐานสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

ความหมายของการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

ในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายของการเล่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความเอาไว้ ดังนี้

Hurlock (1959) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้น และมักเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่มีการบังคับ

Rudolph (1984) สรุปว่า การเล่นเป็นกระบวนการของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม ซึ่งการเล่นมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผลและความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะความสมดุลทางอารมณ์

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ ทุกชนิดที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจและสนุกสนาน โดยไม่คำนึงถึงผลของการกระทำ อีกทั้งเป็นกระบวนการของพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กและบุคลิกภาพของเด็กทั้งในวันนี้และในอนาคตข้างหน้า

ความสำคัญของการเล่นของเด็กปฐมวัย

Eliason and Jenkins (1997 อ้างใน นกนต ธรรมบวร, 2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นต่อเด็กปฐมวัยโดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การเล่นมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบของความคิดรวบยอดต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การใช้ภาษา พัฒนาการทางด้านการรับรู้ การสำรวจ จินตนาการ การทดลอง การแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล

2. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กจะใช้ร่างกายและการประสานกันของกล้ามเนื้อเล็กขณะวิ่ง ปีนป่าย และกระโดด การเล่นช่วยให้เด็กได้ออกกำลังกายซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างและประสานการทำงานของกล้ามเนื้อ และส่วนต่างๆ ของร่างกาย นอกจากนี้การออกกำลังกายกลางแจ้งยังช่วยให้เด็กได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวได้อย่างเหมาะสมโดยปราศจากการทำร้ายตนเองและผู้อื่นรอบข้าง

3. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ การเล่นถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ทั้งนี้เนื่องจากการเล่นเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้ค้นพบตนเอง นอกจากนี้ การเล่นยังเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความคิด พฤติกรรมและความรู้สึกของตนเองทั้งในทางบวกและทางลบ

4. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม เด็กมีแรงจูงใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การที่เด็กได้มีโอกาสพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกัน จะช่วยให้พฤติกรรมก้าวร้าวของตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดน้อยลง และตระหนักในบุคคลรอบข้างเพิ่มมากขึ้น

เยาพา เดชะคุปต์ (2546) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กปฐมวัยว่า การเล่นมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะจะช่วยฝึกความร่วมมือ ช่วยให้เด็กมีระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ รู้แพ้รู้ชนะ และช่วยฝึกเด็กให้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เกมและการเล่นจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็ก การเล่นคือ การทำงานของเด็ก ฉะนั้น ครูผู้สอน ผู้ปกครองสามารถจัดให้เด็กได้มีโอกาสได้เล่นตามลำพัง การเล่นกับเพื่อน และการเล่นกับสิ่งของอย่างเหมาะสม การเล่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

1. เป็นการตอบสนองทางด้านอารมณ์ของเด็ก
2. เป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กในหลายๆด้าน

3. ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว
4. ช่วยให้เด็กได้รับความสำเร็จในการทำงาน
5. เป็นการเตรียมชีวิตของเด็ก
6. ช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกาย

พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย

Sutton (1972 อ้างใน เลขา ปิยะอัจฉริยะ, 2545) ได้แบ่งพฤติกรรมการเล่นของเด็กออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นและทราบถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่างๆ ของผู้เล่น ในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้เล่นหรือเด็ก การเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งรอบตัวต่างๆ ที่ได้รับรู้ผ่านเข้าไปทางประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรู้ความหมายได้ในทันทีที่รับรู้

ในการเล่นเลียนแบบ เด็กจะผสมผสานกลมกลืนหรือปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ให้สอดคล้องเข้ากับสิ่งที่เด็กเรียนรู้แล้ว ค้นเคยแล้ว (Cognized known) จะเห็นได้จากการที่เด็กมักจะเล่นเลียนแบบสิ่งที่ตนค้นเคยก่อน และเห็นว่าสำคัญแต่สถานการณ์หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ภูมิหลังของเด็กแต่ละคน

2. การสำรวจ (Exploration) ความสนใจ ความสงสัย และความกระตือรือร้นใ้ใคร่รู้ในสิ่งรอบตัวต่างๆ เป็นคุณสมบัติประจำวัยของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัย 3-6 ปี และเป็นรากฐานของการเล่นแบบสำรวจ หากผู้ใหญ่รู้จักสนับสนุนการเล่นให้ถูกวิธีแล้วคุณสมบัติประจำวัยนี้ ก็จะได้รับพัฒนาและมีติดตัวเด็กต่อไปเรื่อยๆ ทั้งยังจะทำให้การเล่นของเด็กเป็นสิ่งที่มีความหมาย ในการเล่นสำรวจเด็กจะได้ใช้ประสาทรับความรู้สึกของเขามากกว่าเพียงการสัมผัสจับต้องหรือดูเฉยๆ เด็กจะจับ จี๊ไชของเล่น กลิ้งมันไปมา ลองตบ ลองคลุดคลู ฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของการเล่น แล้วค้นหาต้นเหตุที่มาของเสียงด้วยการแกะของเล่นออกมาดู ซึ่งบางครั้งพฤติกรรมในแต่ละด้านนั้นมีความซับซ้อนและความต่อเนื่องของการใช้ทักษะทางกายและทางความคิดซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน พฤติกรรมการเล่นจึงเป็นเครื่องชี้วัดภาวะทางร่างกาย สมอบุคลิกภาพ และสังคมของเด็กด้วย อาจทำให้สิ่งของและสถานการณ์ต่างๆ เกิดหรือเปลี่ยนแปลงได้

ความไวของประสาทรับความรู้สึกจะเกิดหรือพัฒนาตามประสบการณ์ใหม่ของการเล่นสำรวจอยู่เสมอ การเล่นสำรวจนี่จะเป็นพฤติกรรมขั้นที่จะนำเด็กไปสู่การค้นพบและการแก้ปัญหาบางสิ่งหรือสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก่อน

3. การทดสอบ (Testing) ในการเล่นแบบทดสอบเด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจและความรู้เดิมจากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นรากฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่น เพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของการเล่นและวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่ อย่างไร เช่น ถ้าเอาแท่งไม้สี่เหลี่ยมมาตั้งเป็นรูปต่าง ๆ จะเป็นรูปอะไรได้บ้าง และจะตั้งได้สูงมาก ๆ ตามที่คิดที่ต้องการหรือไม่ เป็นต้น การทดสอบเด็กจึงควรมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุหรือสถานการณ์ที่เล่นก่อน โดยการเล่นสำรวจและเล่นเลียนแบบ

4. การสร้างหรือการเล่นสร้าง (Construction) การเล่นสร้าง หมายถึง การที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ เช่น การจัดท่าของเล่น โดยการเอาก้อนกลิ้งมาหักส่วนบนลง ตกแต่งทำเป็นหัวแล้วใช้ชี้เล่น การสร้างสถานการณ์การเล่น โดยการสร้างเรื่องและเล่นตามเรื่อง การวางกฎเกณฑ์ การเล่นโดยกำหนดบทบาทของผู้เล่นใหม่หรือเปลี่ยนแปลงจากของเดิม การเล่นสร้างเริ่มต้นจากการที่เด็กสามารถแยกสิ่งแวดล้อมต่างๆ ออกได้ว่าต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร โดยมีเหตุผลที่จะสรุปแยกแยะความต่างและความเหมือนกันนั้นได้ (Differentiation process) และโดยไม่รู้ตัวเด็กจะเริ่มใช้อารมณ์และความคิดเห็นของเขาออกมาเป็นการกระทำ ซึ่งตัวเด็กสามารถควบคุมได้ การเล่นสร้างนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ ความคิด และเหตุผลให้มาสัมพันธ์กันขึ้นในรูปรวมใหม่ เพื่อก่อให้เกิดความคิดและประสบการณ์ใหม่ๆ ของผู้เล่น หรือเด็กยังต้องใช้ความคิดความสามารถอื่นๆ อีก เช่น การแปลความหมายของความคิดเห็นและความรู้สึกของตนออกมาในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic representation) ดังตัวอย่างการสร้างข้อสมมุติให้ก้านกล้วยเป็นม้า การสื่อความหมายของการเล่นให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้โดยการใช้ภาษาพูด (Verbal) และกิริยาท่าทางสีหน้า (Non-verbal) ดังตัวอย่างการเล่นเลียนแบบหรือการเล่นสร้างเรื่องตามความคิดคำนึง

บทบาทของพ่อแม่ในการจัดกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้นพ่อแม่จึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยการที่ผู้ปกครองมีส่วนในการส่งเสริมการเล่นของลูกดังนี้ (เยาวยา เดชะคุปต์, 2546)

1. ส่งเสริมการเล่นของลูกทั้งในบ้านและนอกบ้าน โดยประสานงานกับทางโรงเรียนในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ผ่านการเล่น
2. จัดหาและเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการต่างๆทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. หาเวลาว่างในการเล่นกับลูกที่บ้านทั้งกลางวันและในร่ม
4. ส่งเสริมให้เด็กเข้าใจกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆในการเล่น
5. อย่าให้เด็กอยู่หน้าจอทีวี หรือหน้าจอ คอมพิวเตอร์นานเกินไป
6. แนะนำวิธีใช้อุปกรณ์ต่างๆในการเล่นและฝึกให้เด็กดูแลรักษา รู้จักเก็บอุปกรณ์เมื่อใช้เสร็จแล้ว

การที่พ่อแม่ผู้ปกครองหาเวลาเล่นร่วมกับลูก จะเป็นเวลาที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี ได้มีโอกาสปลูกฝังลักษณะนิสัย ค่านิยม และจะมีโอกาสเข้าใจเด็กมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การรักใคร่ปรองดอง ความเป็นห่วงเป็นใยซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

การเล่นจากวัสดุเหลือใช้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้ให้ความหมาย การสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ว่าหมายถึง การใช้วัสดุประเภทที่ไร้ค่า หรือ สิ่งของที่ราคาถูกลงและสามารถหาได้ง่าย เพื่อนำมาประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะในรูปแบบต่างๆ

สมจินต์ มนุษยศิลป์ (2547) ได้ให้ความหมายของการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ คือ การนำเอาสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วมาทำให้เกิดประโยชน์และมีความคิดสร้างสรรค์นำมาประดิษฐ์เป็นของเล่นของใช้ ของตกแต่ง และของชำร่วย เป็นการฝึกฝนให้เด็กรู้จักประหยัด รู้สึกเสียค่าสิ่งของต่างๆ ที่จะทิ้งไป เพราะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นอาจจะนำมาประดิษฐ์เป็นของเล่นของใช้ได้ การที่มีประสบการณ์

ในการทำวัสดุเหลือใช้เหล่านี้มาเป็นประโยชน์ทำให้รู้คุณค่าของวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เป็นการปลูกฝังนิสัย เป็นผู้ช่างคิดช่างประดิษฐ์ต่อไปในภายหน้า

อารี พันธุมณี (2545 อ้างใน กัญจนา ศิลปะกิจยาน, 2549) กิจกรรมการประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดี เพราะส่งเสริมให้เด็กจินตนาการและสร้างจินตนาการออกมาเป็นผลงาน ดังที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะไม่เพียงแต่คิดแล้วเฉย แต่คิดแล้วพยายามหาทางให้ความคิดเกิดเป็นชิ้นงานขึ้นมา สามารถคิดและทำสิ่งที่ธรรมดาในสายตาของคนทั่วไปให้กลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ดังนั้นในการคิดประดิษฐ์จึงมักรวมเอาความคิดในเรื่องการต่อเติม ตัดออก ปรับขยายทำให้ใหญ่ ทำให้เล็กลง แต่งแต้มสี ทำให้เคลื่อนไหวได้ หรือใช้แทนกันได้ สิ่งเหล่านี้มักอาศัยการฝึกฝน ฝึกหัด ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นความสนใจและความสามารถต่อโยงความคิดต่อไป และสามารถประดิษฐ์คิดค้นงานที่ต้องอาศัยความคิด ความชำนาญในระดับสูงขึ้นไปซึ่งจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนี้ คือ

1. ส่งเสริมความคิดและการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นผลงาน
2. ฝึกการแก้ปัญหา
3. ฝึกความขยัน ช่างคิด ช่างทำ
4. ส่งเสริมความเป็นนักประดิษฐ์ คิดค้น
5. ฝึกการทำงานด้วยตนเอง

แหล่งที่มาของวัสดุเหลือใช้

ศิริลักษณ์ ศรีกมล (2535) กล่าวว่า สามารถแบ่งวัสดุเหลือใช้ตามที่มาหรือประเภทของวัสดุได้ ดังนี้

1. พลาสติก เป็นวัสดุที่ใช้กันมาก หาได้ง่าย บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นพลาสติก เมื่อใช้หมดก็ทิ้งไป เช่น ขวดแชมพู ขวดน้ำดื่มบริสุทธ์ กล่องต่างๆ โฟมใส่ของ หลอดดูดน้ำ กระจังแปงพลาสติก กล่องนม ซองขนมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีวัสดุเหลือใช้ หรือชำรุดแล้วสามารถเก็บไว้ประดิษฐ์ได้ เช่น กระจุกม แกนหลอดด้าย ไม้หนีบผ้า ของเล่นต่างๆ ที่ชำรุดแล้ว กล่องพลาสติกต่างๆ ของประดับต่างๆ

2. กระจกทุกชนิด เช่น กระจกตั้ง กล่องนม หนังสือพิมพ์ ปกวารสารต่างๆ กระจก เอกสารที่ไม่ใช้แล้ว กล่องใส่ของต่างๆ แกนกระดาษชำระ ถุงกระดาษ ปฏิทิน กระจกห่อของขวัญ ปกสมุด กล่องหรือซองใส่หลอดไฟ กล่องผงซักฟอก ซองจดหมาย เป็นต้น

3. โลหะ เช่น กระจปองนม กระจปองแป้ง ลวด ฝาจุกน้ำอัดลม เป็นต้น

4. อื่นๆ มีวัสดุอื่นอีกมาก เช่น ผ้าต่างๆ ถุงเท้า ด้าย ไหมพรม ริบบิ้น เป็นต้น

สมจินต์ มนุษยศิลป์ (2547) กล่าวว่าวัสดุเหลือใช้ หาได้จากที่ต่างๆ ดังนี้

1. วัสดุที่ได้จากของเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กล่องยาสีฟัน และกล่องสบู่ ของที่เป็นเศษวัสดุจึงมีมากมาย จากการที่ใช้ของที่จำเป็นทุกๆ วัน เช่น แกนกระดาษชำระ แกนหลอดด้าย ขวดแชมพูสระผม กล่องกระดาษต่างๆ ขวดพลาสติก เป็นต้น

2. วัสดุเหลือใช้ที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เปลือกหอย ก้อนหิน ลูกสน เมล็ดพืช ที่หาได้จากภูมิประเทศ

3. วัสดุเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น โรงงานทอผ้าก็จะมีแกนหลอดด้าย ทอผ้า ซึ่งอาจเป็นกระดาษ พลาสติก หรือที่ชำรุดเป็นของที่โรงงานทิ้ง เช่น โรงงานเย็บเสื้อโหล วัสดุเหลือใช้ที่มีก็คือ แกนหลอดด้าย หรือเศษผ้า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาประดิษฐ์เป็น สิ่งของต่างๆ ได้

การพิจารณาวัสดุเหลือใช้ที่จะนำมาประดิษฐ์

เนื่องจากวัสดุเหลือใช้นั้นมีมากมายหลายชนิด บางชนิดนั้นเหมาะที่จะนำมาประดิษฐ์เป็น อย่างๆ บางชนิดก็ไม่เหมาะในการทำเช่นนั้นจึงควรพิจารณาวัสดุต่างๆ ก่อนที่จะนำมาประดิษฐ์ (สมจินต์ มนุษยศิลป์, 2547) ดังนี้

1. วัสดุเหลือใช้ชิ้นนั้นจะต้องไม่แหลมคมและแตกง่าย เพราะถ้านำมาประดิษฐ์แล้วอาจจะเกิดอันตรายแก่การเล่นได้ ฉะนั้นการนำวัสดุเหลือใช้ชิ้นนั้นจึงต้องพิจารณางานที่จะประดิษฐ์ด้วยว่าจะทำให้เด็กเล่น หรือจะเป็นของใช้ของผู้ใหญ่
2. วัสดุเหลือใช้ไม่มีสารเคมีที่เป็นพิษเจือปนอยู่ หมายถึง สิ่งที่เกิดลือบอยู่ภายนอกหรือบรรจุอยู่ภายใน หรือขวดจำพวกใส่น้ำยาล้างห้องน้ำซึ่งมีความแรงมาก ถ้าเรานำขวดเหล่านั้นมาใช้โดยไม่ล้างให้หมดจด น้ำยาเหล่านั้นก็จะทำให้เกิดอันตรายได้เช่นเดียวกัน
3. วัสดุเหลือใช้จากทรัพยากรธรรมชาติ เมล็ดพืช พืชบางชนิด มียาง มีขน ที่อาจเป็นอันตรายต่อผิวหนัง เช่นทำให้เกิดอาการคันหรือเป็นแผลได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาให้ละเอียดก่อนที่จะนำมาใช้เป็นต้น
4. วัสดุที่ใช้อาจคิดเป็นเชื้อไฟได้ เช่นกลักไม้ขีดไฟ ถ้าไม่ได้สำรวจดูก้านไม้ขีดซึ่งอาจจะติดมากับกลัก เด็กๆ อาจนำมาขีดเกิดไฟไหม้ขึ้นก็ได้

ประเภทของการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้

สมจินต์ มนุษยศิลป์ (2547) ได้การแบ่งประเภทของการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ไว้ ดังนี้

1. การประดิษฐ์เป็นของเล่น
 - 1.1 ประดิษฐ์เป็นยานพาหนะต่างๆ เช่น

ทางบก เป็นรถประเภทต่างๆ เช่น รถยนต์ รถไฟ รถเมล์

ทางน้ำ เป็นเรือประเภทต่างๆ เช่น เรือใบ เรือยนต์ เรือหางยาว

ทางอากาศ เช่น เครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ จรวด
 - 1.2 ประดิษฐ์เป็นตุ๊กตารูปบ้านช่องต่างๆ เป็นอาคารที่พักอาศัย ทุกชนิด เรือนแพ ร้านค้า ตลอดจน สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น หอนาฬิกา ประภาคาร

1.3 ประดิษฐ์เป็นตุ๊กตา และเครื่องเรือนต่างๆ เช่น ตุ๊กตาขวด หุ่นยนต์ และของใช้ประเภทเครื่องเรือน เช่น เติงนอน โต๊ะเก้าอี้ ทีวี

2. การประดิษฐ์เป็นของชำร่วย เช่น การประดิษฐ์ ดอกไม้จากวัสดุเหลือใช้ เช่น เชือกฟาง ไนลอน การทำแจกันจากขวดน้ำยา หรือของชำร่วย เช่น ตุ๊กตาแขวนรถ พวงกุญแจ ตุ๊กตารูปหัวใจ แจกวันวาเลนไทน์ หรือแต่งกลักไม้ขีดทำของชำร่วย เป็นต้น

3. การประดิษฐ์เป็นของใช้และของตกแต่ง เช่น การประดิษฐ์ที่ใส่จดหมาย บัตรอวยพร ที่แขวนผ้าเช็ดมือ ตุ๊กตา เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

งานวิจัยในประเทศไทย

จริยา วิฑะสุภกร และคณะ (2546) ทำการวิจัยพฤติกรรมความผูกพันระหว่างมารดาและทารก พื้นฐานสำหรับการรูปความเป็นคนเต็มคน: ครอบครัวและเด็ก โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1 มีเป้าหมายเพื่อสำรวจพฤติกรรมความผูกพันระหว่างมารดาและทารกวัย 3 เดือน และค้นหาปัจจัยทำนายพฤติกรรมความผูกพันดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาและทารกวัย 3 เดือน ใน 5 พื้นที่จำนวน 4,331 คู่ ทำการสังเกตพฤติกรรมความผูกพันของมารดาในช่วงให้นมทารกอย่างน้อย 10 นาที ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมความรักใคร่ผูกพันระหว่างมารดาและทารก ผลการศึกษาพบว่ามารดาส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยความผูกพันกับทารกในระดับสูง และพบว่าปัจจัยพื้นฐานของมารดา ได้แก่ พื้นที่อาศัย การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์การดูแลเด็ก สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และการเตรียมตัวมีบุตรสามารถทำนายพฤติกรรมความผูกพันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การอภิปรายผลการวิจัยระบุว่า มารดาที่มีการเตรียมตัวดีในการมีบุตร มีสัมพันธภาพคู่สมรสที่ดี มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปจะมีพฤติกรรมความผูกพันแนบแน่นมากกว่า มารดาที่มีบุตรจำนวนมากกว่า 2 คนขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะเอาใจใส่ทารกได้ไม่ทั่วถึงเมื่อเทียบกับมารดาครรภ์แรกหรือครรภ์ที่สอง

บังอร เทพเทียน และคณะ (2550) ได้สำรวจสภาพครอบครัวตามตัวชี้วัดสถาบันครอบครัว เข้มแข็ง ผลการศึกษามีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว พบว่า ครัวเรือนประมาณ 2 ใน 3 มีความรัก

ความผูกพันมาก ซึ่งจะพบในครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาลเล็กน้อย มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ที่ครอบครัวมีความรักความผูกพันกันน้อย ส่วนความเอื้ออาทรของคนในครัวเรือน มีประมาณร้อยละ 78 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความเอาใจใส่ต่อกันอย่างสม่ำเสมอถึงร้อยละ 91

จิราพร ชมพุกุล และคณะ (2552) ได้ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวไทย พบว่าสัมพันธภาพในครอบครัวไทย วัดจากความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน ความร่วมมือ และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นแบบสมดุล (50.7%) รองลงมาเป็นครอบครัวแบบระดับกลางไปทางสมดุล (41.8%) ในแต่ละภาค สัมพันธภาพในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่เป็นแบบสมดุล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีครอบครัวแบบสมดุลมากกว่าภาคอื่นๆ (65.1%) สัมพันธภาพในครอบครัวแบบสุขข้วพบได้น้อยมากและไม่พบเลยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ครอบครัวที่อยู่นอกเขตเทศบาลเป็นครอบครัวแบบสมดุลมากกว่าครอบครัวที่อยู่นอกเขตเทศบาล

งานวิจัยในต่างประเทศ

Gali (1981 อ้างใน รัชนี รัตนา, 2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้ชื่อโครงการ Mother Start ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้แม่ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของลูก ใช้เวลาในการวิจัยเป็นระยะเวลา 3 ปี โดยให้ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับทารกและเตรียมอนุบาล 6 คน ออกเยี่ยมแม่จำนวน 11 คน ซึ่งมีลูกอายุระหว่าง 2-3 ปี กิจกรรมที่ใช้มีลักษณะดังนี้ มีคณะกรรมการออกไปเยี่ยมแม่ที่บ้านและมีการพูดคุยกับแม่ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูก และให้คำแนะนำกับแม่ในการใช้ภาษาที่ถูกต้องกับลูก มีการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม โดยให้แม่ได้มีส่วนร่วมด้วยและให้หนังสือและวัสดุต่างๆ เช่น ดินน้ำมัน กระดาษสี ให้แม่ได้เล่นกับลูกที่บ้าน นอกจากนี้เมื่อมีโอกาสจะเชิญแม่มาเยี่ยมที่โรงเรียน เพื่อให้แม่ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับลูกในห้องเรียน และให้แม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น ช่วยหาเงิน สนับสนุนกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า การจัดโปรแกรมให้ความรู้ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านมีผลดีเป็นอย่างยิ่งในการช่วยให้พ่อแม่และลูกมีสัมพันธภาพใกล้ชิดมากขึ้น และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

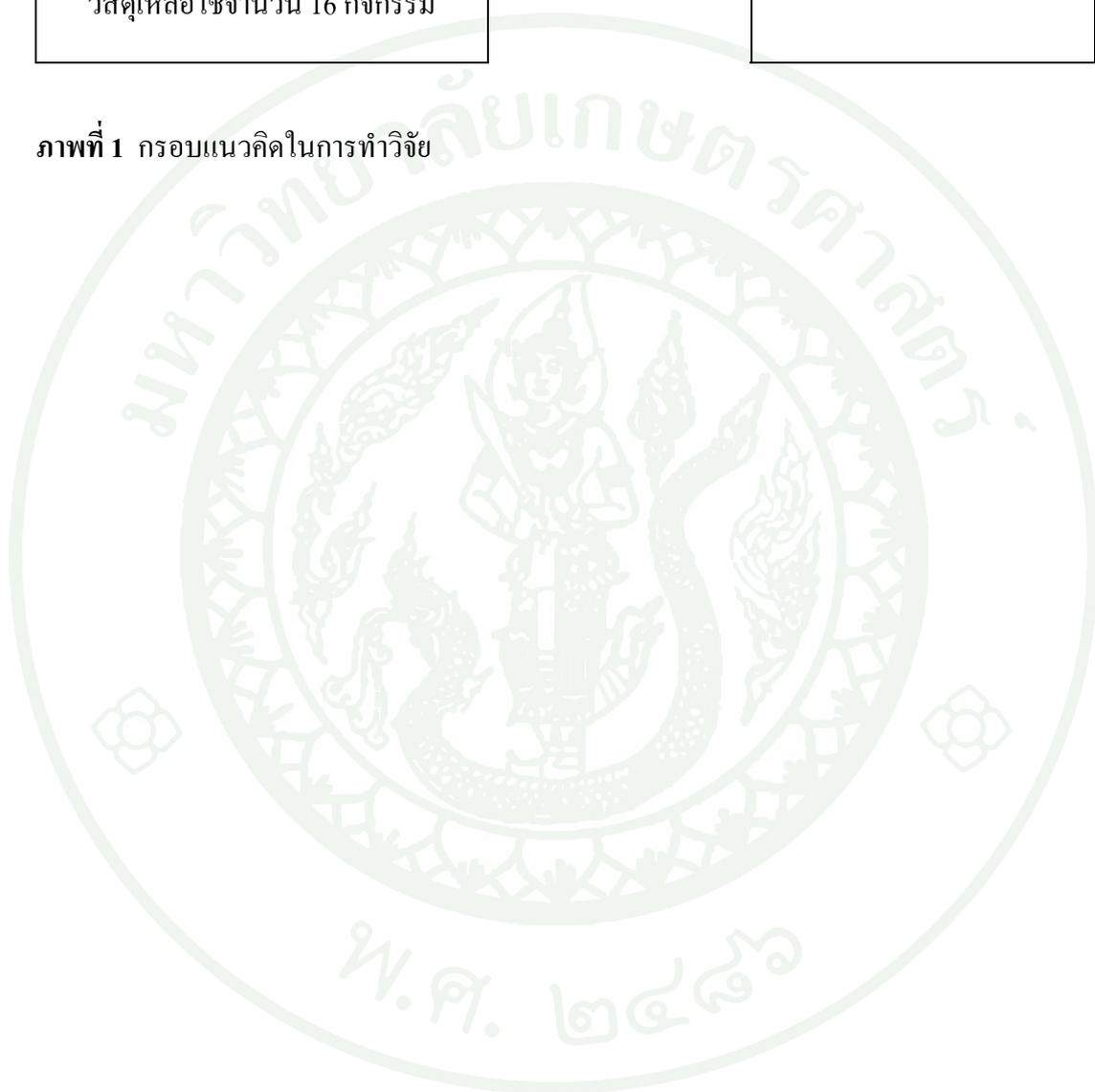
Bus, Belsky, Van Ijzendoorn, and Cmic. (1997 อ้างใน เพ็ญศรี แสงวงเจริญ, 2549) ได้ศึกษาเรื่อง “Attachment and Book reading Patterns: A Study of Mother, Fathers, and Their Toddlers” เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพระหว่างพ่อกับลูกและแม่กับลูกวัยเตาะแตะ ในระหว่างการอ่านหนังสือด้วยกันกับความมั่นคงผูกพันที่มีนัยระหว่างลูกกับพ่อแม่ โดยใช้ลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพ่อกับลูกและแม่กับลูกในระหว่างอ่านหนังสือด้วยกันเป็นตัวประเมินความผูกพันที่มีนัยระหว่างเด็กกับพ่อและแม่ ตั้งแต่ในช่วงที่เด็กยังเป็นทารก กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่กำลังเลี้ยงดูลูกคนแรกที่เป็นเพศชายจำนวน 138 ครอบครัว การเก็บข้อมูลทำโดยการประเมินความผูกพันระหว่างพ่อกับลูกและแม่กับลูก เมื่อเด็กอายุ 12, 13, 18 และ 20 เดือน โดยใช้กระบวนการประเมินความผูกพันที่เรียกว่า Strange Situation ทำการประเมินความผูกพันระหว่างแม่กับลูกในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 และ 3 (เมื่อเด็กอายุ 12 และ 18 เดือน) และทำการประเมินความผูกพันความผูกพันระหว่างพ่อกับลูกในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 และ 4 (เมื่อเด็กอายุ 13 และ 20 เดือน) พบว่าในระหว่างการอ่านร่วมกัน เด็กมีการตอบสนองต่อภาพในหนังสือ โดยการชี้ไปที่รูปภาพและเรียกชื่อหรือพูดเกี่ยวกับภาพนั้นๆ พ่อแม่พยายามที่จะตอบสนองเด็ก โดยการชี้แนะและกระตุ้นให้เด็กมีการตอบสนองต่อไปอีก เช่น ถามคำถาม ชี้ชวนให้ดูภาพ ตอบสนองต่อคำพูดของเด็กเป็นต้น และพบว่ารูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกที่มีความสัมพันธ์แบบไม่มั่นคงในการอ่านหนังสือด้วยกันมีความแตกต่างจากแม่ลูกที่มีความผูกพันแบบมั่นคง แม่ที่ที่มีความผูกพันแบบไม่มั่นคงแบบถอยหนีจะอ่านเรื่องราวในหนังสือให้เด็กฟังเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ค่อยชี้แนะ และกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับรูปภาพในหนังสือ เด็กที่มีความผูกพันแบบไม่มั่นคงแบบถอยหนีจะไม่ค่อยตอบสนองต่อหนังสือ แต่จะมีจุดสนใจอยู่ที่ตัวแม่ โดยแสดงออกทางอ้อมมากกว่าและถูกหันเหความสนใจได้ง่ายกว่าเด็กอื่นๆ ส่วนแม่ลูกที่มีความผูกพันแบบไม่มั่นคงแบบต่อต้าน พบว่าการกระตุ้นและการควบคุมที่เข้มงวดเกินไปของแม่ทำให้เด็กเกิดความสับสนและแสดงความก้าวร้าว ผลการศึกษาไม่พบรูปแบบดังกล่าวในพ่อกับลูก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลของการวิจัยพอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ควรให้มีการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวให้บังเกิดขึ้นกับทุกๆ ครอบครัว เพราะจากงานวิจัยที่ได้ศึกษานั้น พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กและมีความสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ด้วยการอบรมเลี้ยงดูจัดเกลาสนับสนุนส่งเสริมให้การศึกษา เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไปในภายภาคหน้า ถ้าผู้ปกครองเล็งเห็นความสำคัญนี้ และทำการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวให้กับเด็กตั้งแต่เป็นเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยเชื่อว่า จะส่งผลดีต่อครอบครัวและเด็กปฐมวัยในอนาคตอย่างแน่นอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าในครอบครัว โดยการนำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และสามารถอธิบายถึงสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กปฐมวัย การวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ด้วยคุณสมบัติของการวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือและเทคนิคการวิจัยที่หลากหลายที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย การบันทึกข้อมูลของผู้ปกครองในรูปแบบบันทึกการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน การเข้าไปสังเกตการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันที่บ้านของครอบครัวกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา และการสนทนากับเด็กปฐมวัย โดยมีการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากครอบครัวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ทำการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 90 ครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคำแนะนำจากครูใหญ่และครูประจำชั้น โดย

เจาะจงกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติเอื้อต่อการศึกษา กล่าวคือ ต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมการเล่น จากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันกับลูกและมีเวลาในการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันในหัวข้อต่างๆ ทุกครั้งอย่างต่อเนื่องจนถึงสิ้นสุดการศึกษา ยินดีที่จะให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างดี รวมถึงยินดีเข้าร่วมทำกิจกรรมกับผู้วิจัย ตามที่ผู้วิจัยนัดหมาย ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย แบ่งเป็นหัวข้อต่างๆดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยในครอบครัว

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

2.1 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

2.2 การสื่อสารระหว่างกัน

2.3 บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ประกอบด้วย ชุดการจัดประสบการณ์ด้วยการประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ที่ทำได้ง่ายในครัวเรือน เช่น วัสดุที่ทำด้วยกระดาษ พลาสติก ไม้ โฟม โบว์ผ้า เศษไหมพรม ก่อถ่วงนม เป็นต้น มีจำนวนทั้งหมด 16 ชุดกิจกรรม

3. แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

1.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว เพื่อรวบรวมสาระสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นประเด็นคำถาม

1.2 กำหนดขอบเขตการวิจัยและโครงสร้างของเนื้อหาให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา เพื่อนำมาสร้างเป็นแนวการสัมภาษณ์

1.3 แบ่งข้อมูลในส่วนของคำถามเป็น 2 ส่วน ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้เฉลี่ยในครอบครัว

ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว แบ่งเป็น

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

การสื่อสารระหว่างกัน

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1.4 ทำการสร้างคำถามในแต่ละส่วนออกเป็นคำถามย่อยๆ ลงไปในรายละเอียด เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตที่ทำการศึกษา

1.5 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาเพื่อปรับปรุงในเรื่องของความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ในส่วนต่างๆ

1.6 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านภาษา การจัดข้อมูลแบ่งแยกคำถามให้ชัดเจน

1.7 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ ช่วยพิจารณาในด้านภาษา และประเด็นคำถามว่า มีความเหมาะสมกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองมากน้อยเพียงไร ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะในส่วนที่ 1 ของแบบสัมภาษณ์ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ให้ทำเป็นส่วนที่ให้ผู้ปกครองกรอกเป็นรายละเอียดมากกว่าการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับแก้จนได้แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2. ชุดกิจกรรมการเล่นกับวัสดุเหลือใช้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือหลักสูตรปฐมวัย (2546) หนังสือเกมและการเล่นของเด็กปฐมวัยของ เขียวพา เดชะคุปต์ (2546) หนังสือวัสดุเหลือใช้ได้ประโยชน์ ของ สมจินต์ มนุษยศิลป์ (2547) และการหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครอง ซึ่งในแต่ละชุดกิจกรรมแบ่งออกเป็นกิจกรรมที่มีเนื้อหา ดังนี้

2.1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

2.1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่

2.1.3 ธรรมชาติรอบตัว

2.1.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

2.2 สร้างชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ตามรูปแบบที่กำหนด จำนวน 16 ชุด แต่ละชุดกิจกรรมมี 2 องค์ประกอบดังนี้

2.2.1 ขั้นตอนการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

2.2.2 แบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.3 นำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของเนื้อหา ภาษา กิจกรรมของกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม และแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในส่วนของกิจกรรม และแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน ในส่วนของการใช้ภาษา และวิธีการให้เข้าใจง่ายขึ้น การใช้ภาษาให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน และมีรายละเอียดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.5 นำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ จำนวน 16 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ช่วยตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมของกิจกรรม

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบและการปรับปรุงชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ข้อเสนอแนะ	สิ่งที่ได้ปรับปรุง
1. ควรเปลี่ยนขั้นตอนการทำให้มีลักษณะผ่อนคลายมากขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำระหว่างผู้ปกครอง และเด็ก ไม่ใช่กิจกรรมที่ทำระหว่างครูและนักเรียน	1. ปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำกิจกรรมจากขั้นนำ ขั้นปฏิบัติ ขั้นสรุป มาสร้างให้เป็นขั้นสร้างสัมพันธ์ภาพ ขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ และขั้นสรุปการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ขั้นกิจกรรมมีความผ่อนคลายมากขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองทำร่วมกับเด็กที่บ้าน ไม่ใช่กิจกรรมที่ครูทำกับเด็กที่โรงเรียน
2. ควรใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย อธิบายในส่วนต่างๆ ให้ชัดเจน และมีการเชื่อมโยงกันของแต่ละขั้นของกิจกรรม	2. ปรับในด้านของภาษาให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน อธิบายในส่วนต่างๆ ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครองอ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง พร้อมกับยกตัวอย่างและรูปภาพประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	สิ่งที่ได้ปรับปรุง
3. การทำกิจกรรมในชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและเด็กได้คิดได้ทำในแบบของตนเอง ไม่จำกัดความคิดของผู้ปกครองและเด็กจนเกินไป	3. ปรับในส่วนของชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ให้มีขั้นตอนของการตกแต่งที่ให้เป็นไปตามความคิดและจินตนาการของเด็กและผู้ปกครอง

2.6 จัดทำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ฉบับสมบูรณ์ พร้อมกับการจัดอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เป็นชุดๆ จำนวน 16 กิจกรรม

2.7 ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ กับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4 ½-5 ½ ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา จำนวน 1 ครอบครัว

2.8 นำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ที่ได้ทำการทดลอง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยปรับด้านภาษาให้เหมาะสมกับผู้ปกครอง และปรับในด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการเล่นจากวัสดุเหลือใช้มากยิ่งขึ้น

2.9 สร้างคู่มือการดำเนินงานชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ คู่มือนี้ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปใช้ในการทดลองจริง

3. แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมสาระสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย นำมาสร้างเป็นกรอบการสังเกตที่สอดคล้องกับแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน

3.2 สร้างแบบสังเกตสัมพันธภาพในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย แบ่งการสังเกตออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.2.1 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

3.2.2 ลักษณะการสื่อสารกันในครอบครัว

3.2.3 บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

3.3 นำแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยอาจารย์เสนอแนะให้จัดทำข้อมูลในส่วนที่ทำการสังเกต เป็นรูปแบบของตารางบันทึก เพื่อความสะดวกต่อการบันทึกและเก็บข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จัดทำแบบสังเกตสัมพันธภาพของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

3.5 นำแบบสังเกต ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ช่วยพิจารณาในด้านความสอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาที่ทำการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้เพิ่มในส่วนอื่นๆเพิ่มเติมข้างท้าย เพื่อบันทึกสิ่งอื่นๆที่พบเพิ่มเติม

3.6 ผู้วิจัยปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และทำแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปยังครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปให้ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยตนเอง

3. ติดต่อประสานงานกับครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 ห้องเด็กปฐมวัยที่จะไปทำการศึกษา เพื่อทำการติดต่อผู้ปกครองในการขอสัมภาษณ์ผู้ปกครองก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการติดต่อผู้ปกครอง การแจกชุดกิจกรรมและ วิธีการส่งกลับแบบบันทึกการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

4. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ปกครองตามที่ได้นัดหมาย ขณะทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจดบันทึกพร้อมกับบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบของการสัมภาษณ์ในส่วนต่างๆ และทำการบันทึกภาพขณะทำการสัมภาษณ์

5. จัดประชุมผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายในวันศุกร์สัปดาห์แรก หลังเลิกเรียนเวลา 15.00 - 16.00 น. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการวิจัย การติดต่อผู้ปกครองในการขอสัมภาษณ์ และการไปเก็บข้อมูลที่บ้าน อธิบายถึงชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ รวมถึงการแจกชุดกิจกรรม และวิธีการส่งกลับแบบบันทึกการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เมื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆแล้ว แจกชุดกิจกรรมให้กับผู้ปกครอง ทุกๆวันศุกร์ จำนวน 2 กิจกรรม เพื่อให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในช่วงวันเสาร์ และวันอาทิตย์ และให้ผู้ปกครองส่งแบบบันทึกการทำกิจกรรมกลับมายังคุณครูประจำชั้น ในวันจันทร์ถัดมา ดำเนินการในลักษณะนี้ จนครบทั้งหมด 16 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในแต่ละสัปดาห์

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม
1	วันศุกร์ที่ 21 มกราคม 2554	ประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ รวมถึงการให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี กิจกรรมที่ 2 หนูเก็บลูกที่

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม
2	วันศุกร์ที่ 28 มกราคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 3 กระจุกน้อยอมลิน กิจกรรมที่ 4 รองเท้าตะคุนหนู
3	วันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 5 ครอบคร้วของหนู กิจกรรมที่ 6 การ์ดสี่รัก
4	วันศุกร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 7 หมวกปาร์ตี้ กิจกรรมที่ 8 ร้านอาหารสุขสันต์
5	วันศุกร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 9 กระจุกน้อยลอยลม กิจกรรมที่ 10 โหมบายดวงดาว
6	วันศุกร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 11 สัตว์น้อยพูดได้ กิจกรรมที่ 12 หอยทากแสนสวย
7	วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 13 จิกชอต่อสนุก กิจกรรมที่ 14 ป้องแป้งหนูน้อย
8	วันศุกร์ที่ 11 มีนาคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือแก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 15 ปู๋ยิ้มรับบอล กิจกรรมที่ 16 รถดับเพลิงกู้ชีพ

ตารางที่ 3 ชุดกิจกรรมการเล่นสร้างจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งลักษณะกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ของ
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ระดับ อายุ 3-5 ปี

กิจกรรมที่	สาระการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ระดับ อายุ 3-5 ปี			
	ตัวเด็ก/บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	ธรรมชาติรอบตัว/สิ่งต่างๆ รอบตัว		
1. แผ่นดาวเด็กดี	✓			
2. หนูเก็บลูกที่	✓			
3. กระจุกน้อยหอมสิน	✓			
4. รองเท้าแตะคุณหนู	✓			
5. ครอบครัวของหนู		✓		
6. การ์ดสี่รัก		✓		
7. หมวกปาร์ตี้		✓		
8. ร้านอาหารสุขสันต์		✓		
9. กระจุกน้อยลอยลม			✓	
10. โหมบายดวงดาว			✓	
11. สัตว์น้อยพูดได้			✓	
12. หอยทากแสนสวย			✓	
13. จิกชอต่อสนุก				✓
14. ป้องแป้งหนูน้อย				✓
15. ฟูมรับบอล				✓
16. รถดับเพลิงกู้ชีพ				✓
รวม (16 กิจกรรม)	4	4	4	4

6. ระหว่างสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ 3 พูดคุยกับผู้ปกครองถึงการทำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ด้วยวิธีการสนทนากันทางโทรศัพท์และการนัดพบเพื่อพูดคุยที่โรงเรียน ถึงการทำกิจกรรมกับเด็กปฐมวัยและปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการทำกิจกรรม เนื่องจากเป็นสัปดาห์ที่ผู้ปกครองเริ่มนำชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ไปใช้กับลูกที่บ้าน

7. ติดตามผลจากแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันจากคุณครูประจำชั้นทุกๆ วันจันทร์

8. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) กล่าวคือ

8.1 การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

8.2 สังเกตการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ที่บ้านของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจริงระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ตามที่ได้ทำนาย ในการเข้าไปสังเกตที่บ้าน ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กปฐมวัย และทำการบันทึกวิดีโอที่ทัศนัย ร่วมกับผู้ช่วยวิจัย 1 คน

8.3 สนทนากับเด็กปฐมวัยกลุ่มที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทำชุดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน

จากข้อมูลหลายแหล่งและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายลักษณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

9. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครองซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล หลังจากผู้ปกครองทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ครบทั้งสิ้น 16 กิจกรรม เพื่อสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในระหว่างที่ดำเนินการทดลอง

10. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย แบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน แบบบันทึกการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัว และการสนทนากับเด็กปฐมวัย รวบรวมแล้วพิจารณาความสมบูรณ์ของเนื้อหาและคำตอบ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลของผู้ปกครองก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป การทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

1.2 ข้อมูลในส่วนของสัมพันธภาพในครอบครัว

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอเป็นความเรียง ถึงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

2. ข้อมูลระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ โดยให้ผู้ปกครองทำการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.1 ข้อมูลจากการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ที่ได้จากการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง จำนวน 16 ชุดกิจกรรม จัดกระทำและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการดูความต่อเนื่องและสม่ำเสมอของพฤติกรรม และตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

2.2 แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย คือ เก็บข้อมูลขณะที่ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน ด้วยแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กปฐมวัย การบันทึกภาพและการบันทึกวีดิทัศน์

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

3. ข้อมูลหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

3.1 การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยเพื่อสะท้อนความรู้สึกลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้และข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

3.2 การสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับผู้ปกครอง

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาเป็นรายครอบครัว โดยดำเนินตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ครอบครัวที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการสัมภาษณ์พบว่า ครอบครัวที่ 1 เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิก 4 คน คือ พ่อ แม่ และลูก 2 คน ผู้เป็นพ่อจบการศึกษาระดับปริญญาโท อายุ 39 ปี อาชีพพนักงานบริษัท ผู้เป็นแม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 39 ปี ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 40,000-50,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่แม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แม่เป็นผู้ดูแลในเรื่องการไปโรงเรียนด้วยการไปรับไปส่งที่โรงเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกับเด็กในช่วงเย็น คือ ดูแลเรื่องการทำการบ้าน และการกินอาหารเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีเวลาว่างหลังจากการทำการบ้าน เด็กจะเล่นคนเดียวหรือเล่นกับพี่สาว เช่น เล่นของเล่น ดูรายการโทรทัศน์ เป็นต้น บางครั้งจะเล่นกับผู้ปกครอง เช่น เล่นของเล่นสำเร็จรูป บล็อกไม้ จิ๊กซอ เป็นต้น ผู้ปกครองและเด็กไม่เคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันมาก่อน

ในส่วนของลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ กิจกรรมในช่วงเช้าถึงบ่ายเป็นกิจกรรมอิสระของเด็ก คือ ให้เด็กทำคนเดียวหรือทำร่วมกับพี่สาว โดยมีแม่ดูแลอยู่ใกล้ๆ กิจกรรมที่ทำร่วมกันของครอบครัวส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงเย็น เช่น การดูโทรทัศน์ ฟังเพลง การทำอาหาร และไปเดินห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

เมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

“เมื่ออยากให้เล่นก็จะเสนอไป หรือว่าลูกอยากเล่นเขาก็จะบอก ไม่มีการคิดหรือกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวไว้ล่วงหน้าว่าจะทำกิจกรรมอะไร เนื่องจากเด็กเบื่อง่าย กิจกรรมที่ทำกับลูกก็จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ”

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 1 ชั่วโมง และรูปแบบของกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ผู้ปกครองและเด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน

ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ พบว่าด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการสัมผัส โอบกอด หอมแก้ม และลูบศีรษะ มีการแสดงความรักต่อกันเสมอและทำเป็นประจำ เช่น “แม่ขอกอด ขอหอมหน่อย” เป็นต้น

ด้านการสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสาร การสนทนากันเสมอ ผู้ปกครองมีการพูดคุยชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี หรือทำงานได้สำเร็จ และให้กำลังใจเมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ทำทนาย

ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมไปได้จนเสร็จสิ้น แม้ว่าผู้ปกครองต้องหยุดทำกิจกรรมนั้น เพื่อไปทำสิ่งอื่นก่อนในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ผู้ปกครองใช้วิธีการพูดคุยเพื่อตกลงกับเด็กก่อน เช่น “แม่ไปแปรงนิงนะลูก ทำรอไปก่อนนะ” ทำให้กิจกรรมที่เกิดมีความต่อเนื่อง แม้ว่าผู้ปกครองไม่ได้อยู่ร่วมกับเด็กตลอดเวลา ระหว่างการทำกิจกรรมมีการโต้แย้งกันบ้างเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เช่น เด็กจะทำตามความชอบของตนเอง ซึ่งผู้ใหญ่คำนึงถึงความถูกต้องและความสวยงามเป็นหลัก แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครอง คือ การปล่อยให้เด็กได้ลองทำตามแนวทางของเด็กก่อนแล้วผู้ปกครองค่อยให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในภายหลัง หรือตอนที่เด็กขอความช่วยเหลือหรือมีข้อซักถาม เป็นต้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ผลการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตสัมพันธภาพในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง มาสรุป โดยผู้วิจัยขอเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

1. พฤติกรรมการโอบกอดจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการโอบกอดเด็ก 7 ครั้ง ซึ่งการโอบกอดเกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการทำกิจกรรม คือ อยู่ในขั้นตอนการทำกิจกรรมในขั้นสร้างสัมพันธภาพ เช่น การพูดคุยสนทนา หรือ การเล่าเรื่องให้เด็กฟัง เป็นต้น
2. พฤติกรรมการหอมจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการหอมเด็ก 6 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด
3. พฤติกรรมการลูบศีรษะจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการลูบศีรษะเด็กจำนวน 11 ครั้ง ซึ่งการลูบศีรษะเกิดขึ้นพร้อมกับการพูดคุยชมเชย การให้กำลังใจ และเมื่อเด็กทำผลงานได้สำเร็จ

ตารางที่ 4 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 1 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การลูบศีรษะ
1. แผ่นดาวเด็กดี	✓	✓	
2. หนูเก็บลูกที่	✓		
3. กระจุกน้อยออมสิน			
4. รongเท้าตะคุณหนู			✓
5. ครอบคร้วของหนู		✓	✓
6. การ์ดสื่อรัก	✓	✓	✓
7. หมวกปาร์ตี้			✓
8. ร้านอาหารสุขสันต์		✓	✓
9. กระจุกน้อยลอยลม	✓		✓

ตารางที่ 4 (ต่อ)

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การลูบศีรษะ
10. โหมบายดวงดาว	✓		✓
11. สัตว์น้อยพูดได้			✓
12. หอยทากแสนสวย		✓	✓
13. จิกซอว์ต่อสนุก			✓
14. ป้องแป้งหนูน้อย	✓		
15. นู๋ยิ้มรับบอล		✓	
16. รถดับเพลิงกู้ชีพ		✓	✓
รวม	7	6	11

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

คำพูดชมเชยที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 8 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นการพูดชมเชยเด็กในเรื่องของการแสดงความคิด การออกแบบผลงานออกมาได้ดีและเมื่อเด็กทำงานเสร็จเรียบร้อย เช่น “เก่งมากค่ะ ดีมากเลย” เป็นต้น

คำพูดให้กำลังใจที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 13 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมขึ้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ผู้ปกครองพูดให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง หรือพบว่าเด็กเกิดความรู้สึกไม่พอใจในผลงานที่ตนเองทำ เช่น การวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น ผู้ปกครองพูดให้กำลังใจว่าสิ่งที่เด็กทำดีแล้วและให้เด็กทำงานต่อไปได้ โดยมีผู้ปกครองคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เป็นต้น เช่น “แม้ว่าดีแล้วละ หนูระบายสีต่ออีกนิดก็จะดียิ่งขึ้นอีก หนูทำตรงนี้แล้วกัน เดียวแม่ช่วยระบายตรงนี้นะ” เป็นต้น

คำพูดอื่นๆ เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการคิดราคาอาหาร เกิดขึ้นในกิจกรรมชุดที่ 8 ชื่อกิจกรรม ร้านอาหารสุขสันต์ เด็กไม่รู้เรื่องการคิดราคาอาหารที่กำหนดว่าราคาเท่านั้นเท่านั้นใช้เกณฑ์อะไรเป็นตัวกำหนด

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีการสื่อสารกันตลอดการทำกิจกรรม การสื่อสารเป็นไปในลักษณะของการอธิบาย ตอบข้อซักถามของเด็ก การให้คำแนะนำเพื่อให้งานเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ การสนทนาเป็นไปในลักษณะการถามของผู้ปกครองกับเด็กว่าจะทำผลงานออกมาในรูปแบบใด ตอบได้ไปมาระหว่างผู้ปกครองและเด็กในขณะทำกิจกรรม

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1. ทำกิจกรรมด้วยความต่อเนื่องจาก 11 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม
2. ความคิดเห็นไม่ตรงกันเกิดขึ้นเล็กน้อย จาก 9 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับการวางรูปแบบของการทำงานร่วมกัน ขั้นตอนการปฏิบัติและลงมือทำในขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ เช่น การระบายสี ทากาว การตัดกระดาษและการผูกเชือก เป็นต้น
3. แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการให้เด็กเป็นผู้เสนอความคิดก่อน ถ้าเห็นว่าความคิดของเด็กเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง จึงอธิบายเหตุผลให้เด็กฟังว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้นไม่ได้ หรือ การให้คำปรึกษาว่าควรทำอะไรในกรณีที่เด็กทำไม่ได้ แต่อยากทำเอง ผู้ปกครองใช้วิธีการช่วยกันทำโดยทำในลักษณะแบ่งงานกันทำ เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในหัวข้อดังนี้

1. ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้รับความรู้ในเรื่องของการนำวัสดุเหลือใช้ที่พบได้ในชีวิตประจำวันมาประดิษฐ์หรือสร้างผลงานในรูปแบบหลายรูปแบบ เช่น ของใช้ของตกแต่งบ้านและของเล่น เป็นต้น รวมถึงได้แง่คิดดีๆ จากนิทาน หรือความรู้จากบทความเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ สามารถให้ความรู้ นำแง่คิดต่างๆ ไว้ใช้ในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังลักษณะนิสัย คุณธรรมจริยธรรมกับเด็กได้เป็นอย่างดี

2. ความคิดเห็นต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่ดี เนื่องจากเป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์และสามารถหาวัสดุในการทำกิจกรรมได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง รักและหวงแหนในสิ่งที่ตนเองได้ทำ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่เกิดจากอุปกรณ์ในชุดกิจกรรมที่มีความไม่คงทนแข็งแรง ทำให้ขาดหรือชำรุดได้ง่ายในระหว่างการเล่นไปใช้

4. ข้อเสนอแนะ ผู้ปกครองเสนอแนะในส่วนของวัสดุเหลือใช้ที่ควรนำมาใช้ เพื่อให้เกิดความแข็งแรงไม่ขาดหรือชำรุดได้ง่าย

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่ 1 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก มาสรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยจำแนกตามการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ไม่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน พฤติกรรมการแสดงออกส่วนใหญ่เป็นการสัมผัสร่างกายในส่วนอื่นๆ เช่น การโอบหลัง การแตะไหล่ เป็นต้น เด็กมีการเอาหัวชนลงตรงไหล่ของผู้ปกครองในระหว่างการทำกิจกรรม

การสื่อสารระหว่างกัน

คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรมผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเด็ก ในลักษณะที่เด็กทำงานได้ดี ผู้ปกครองทำการชมเด็กทันที หรือในกรณีที่เด็กถามความคิดเห็นของผู้ปกครองว่างานที่เด็กทำดีหรือไม่ ผู้ปกครองชมเชยเด็กว่า “สวยมาก เยี่ยมมาก” เป็นต้น มีคำพูดให้กำลังใจเด็ก เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติที่ค่อนข้างยาก เช่น การตัดรูปสัตว์ที่ตนเองวาด เด็กวาดรูปค่อนข้างเล็ก ทำให้ในการตัด

ในส่วนของรายละเอียดเป็นไปได้อย่าง เพราะเด็กกลัวจะตัดรูปสัตว์ขาด หรือได้รูปสัตว์ที่ไม่สมบูรณ์ ผู้ปกครองจะให้กำลังใจว่า “ลูกทำได้ ค่อยๆทำ” เป็นต้น คอยให้ความช่วยเหลือภายหลังที่เด็กได้พยายามลองทำด้วยตนเองแล้ว

การสนทนาระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ขณะที่เด็กวาดภาพสัตว์ ชุดกิจกรรมที่ 11
ชื่อกิจกรรม สัตว์น้อยพูดได้

ผู้ปกครอง : หนูจะวาดรูปอะไรลูก
เด็ก : วาดรูปหมา
ผู้ปกครอง : วาดเลขลูก
เด็ก : (เด็กลงมือวาดภาพ) แม่จำเป็นไง
ผู้ปกครอง : ดีลูก เยี่ยมมากเลย
เด็ก : (ยิ้มและวาดภาพต่อ)

การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีการสื่อสารกันตลอดการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่เป็นการสนทนาตอบโต้กันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ในขณะที่เด็กฟังขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ผู้ปกครองถ่ายทอดออกมาให้เด็กฟังในภาษาของผู้ปกครอง ไม่ใช่ลักษณะของการอ่านให้เด็กฟัง เช่น “เดี๋ยวเรามาวาดรูปสัตว์ติดกลองนมกันนะ หนูอยากวาดรูปอะไรล่ะ” เป็นต้น และเด็กลงมือประดิษฐ์สร้างสรรค์ ซึ่งในขณะที่เด็กวาดรูปนั้น มีการพูดบรรยายรูปภาพสัตว์ที่ตนเองวาดให้ผู้ปกครองฟัง เช่น “กระต่ายที่หนูวาดชื่อสิริ้ง ฟันมันยาวมากเลยและมีจุดสีดำด้วย เพราะมันไม่ชอบแปรงฟัน ฟันมันเลขคู่” เป็นต้น

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม พบว่ามีความคิดเห็นไม่ตรงกันเกิดขึ้นเล็กน้อย เกี่ยวกับการวาดภาพสัตว์ ซึ่งในตอนแรกเด็กต้องการวาดภาพสุนัข แต่ภาพที่เด็กวาดออกมาผู้ปกครองมองเห็นเป็นกระต่าย ทำให้เด็กเปลี่ยนใจมาตกแต่งภาพให้เป็นกระต่ายในภายหลัง แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการให้คำแนะนำโดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง เช่น “หนูวาดหนูหมาขาวไปหน่อยเลยทำให้ดู

เหมือนกระต่าย ก็แล้วแต่หนูนะว่าจะทำเป็นหมาเหมือนเดิมหรือจะตกแต่งเพิ่มเติมให้เป็นกระต่าย” เป็นต้น

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า สิ่งที่ผู้ปกครองได้รับจากการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งประเด็นได้ดังนี้

ด้านความรู้

ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ คือ การทำงานประดิษฐ์สร้างสรรค์ร่วมกับเด็ก ซึ่งไม่เคยได้ทำร่วมกับเด็กมาก่อน ไม่คิดว่าสิ่งที่เหลือใช้ในครัวเรือน สามารถนำมาทำเป็นของเล่นและของใช้ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง ซึ่งการทำกรประดิษฐ์ร่วมกันนั้น สามารถสอดแทรกเรื่องต่างๆ ให้กับเด็กได้ไปพร้อมกัน เช่น ความรู้ในเรื่องสี รูปทรง ตัวเลข เป็นต้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กไปพร้อมๆ กับความสนุกสนาน ความใกล้ชิดผูกพันกันในครอบครัวกับการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการได้ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก

ด้านทักษะ

ทักษะที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้ในอนาคต คือ ผู้ปกครองชวนเด็กเก็บวัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนสะสมไว้นำมาประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นสิ่งต่างๆ ได้ ทำให้อายุจะหาข้อมูลหรือศึกษาแนวคิดจากหนังสือต่างๆ มากขึ้น และนำมาประยุกต์ใช้ในแบบฉบับของตนเอง พร้อมกับสอดแทรกสิ่งต่างๆ ให้กับเด็กในระหว่างการทำกิจกรรม

ด้านเจตคติ

ด้านเจตคติที่มีเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่น จากวัสดุเหลือใช้เพิ่มขึ้นจากเดิม เนื่องจากผู้ปกครองได้เป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้และได้ถ่ายทอดให้กับเด็ก พร้อมกับเป็นผู้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็ก จินตนาการของเด็กที่ผู้ปกครองรับรู้ได้จากผลงานที่เด็กทำ หรือคำพูดที่เด็กได้บรรยายงานของเขาในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น มิใช่เพียงแต่การใช้เวลาร่วมกันเฉพาะแต่การเล่น

คำพูดของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์

“ได้มีเวลาที่ดีกับลูก คิดว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย แต่สามารถให้เด็กได้เล่น และจินตนาการ สามารถต่อยอดไปทำเป็นของเล่นอย่างอื่นได้ รู้สึกดีที่เห็นลูกชอบและสนใจ เกิดความภูมิใจที่เด็กทำงานได้สำเร็จและรอยยิ้มที่จะทำให้สิ่งใหม่ๆ”

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ผลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับผู้ปกครอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีความรู้สึกสนุกสนานกับชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ และการนำผลงานที่ได้ไปใช้เล่นกับผู้ปกครองทั้งยังได้ความรู้ในเรื่องของการนำวัสดุเหลือใช้ที่พบได้ในครัวเรือนมาสร้างสรรค์ประดิษฐ์เป็นผลงานได้ด้วยตนเอง และได้รับช่วงเวลาที่ดีร่วมกันกับผู้ปกครอง

คำพูดเด็กจากการสนทนา

“หนูชอบกิจกรรมทำเมนูอาหารค่ะ เอาไปเล่นกับคุณแม่ตั้งหลายรอบ เพราะปกติหนูชอบเล่นทำอาหารค่ะเลยชอบอันนี้เป็นพิเศษ”

“หนูอยากทำไม้วิเศษ หรือเอาขวดน้ำมาประดิษฐ์เป็นของเล่นค่ะ ที่บ้านมีขวดน้ำเหลือเยอะแยะเลย”

“หนูมีความสุขมากเลยคะ เวลาที่แม่มาเล่นกับหนู และได้ทำกิจกรรมด้วยกัน”

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่ 1 เป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองสามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้เป็นอย่างดี ให้ความใส่ใจดูแลเด็กทั้งเรื่องการเรียนรู้และการทำกิจกรรมการอื่นๆ จากการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันทั้ง 16 กิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองได้มีกิจกรรมที่สามารถร่วมทำกับเด็กเพิ่มมาอีกหนึ่งกิจกรรม เนื่องจากไม่เคยทำกิจกรรมประเภทนี้ร่วมกันมาก่อน ซึ่งผู้ปกครองมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น คือ เพิ่มระดับการสื่อสารกันมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงจากที่เป็นผู้ให้ความรู้หรือทำงานตามแนวทางของผู้ปกครอง มาเป็นผู้ที่รับฟังความคิดของเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรมระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น คือ ผู้ปกครองรับฟังความคิดของเด็กก่อน ให้เด็กทำงานตามความคิดของเด็กกว่าในผลงานชิ้นนั้น เด็กอยากทำผลงานออกมาในลักษณะใด จากนั้นผู้ปกครองให้ความคิดเห็นของตนเสริมเข้าไป เช่น “กระดาษสีที่ยังเหลืออยู่นี้ เอามาเพิ่มตกแต่งเข้าไปอีก หนูว่าดีไหม” พร้อมกับการให้ความช่วยเหลือเด็กในสิ่งที่ยาก เช่น การตัดกระดาษ เป็นต้น ซึ่งทำให้การทำกิจกรรมร่วมกันเต็มไปด้วยบรรยากาศที่สงบสุข เนื่องจากมีการโต้แย้งกันน้อยลง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

ครอบครัวที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการกรอกข้อมูลและการสัมภาษณ์พบว่า ครอบครัวที่ 2 เป็นครอบครัวที่ประกอบไปด้วยสมาชิก 4 คน คือ พ่อ แม่ และลูกสาว 2 คน ผู้เป็นพ่อจบการศึกษาระดับปริญญาโท อายุ 38 ปี อาชีพรับราชการทหาร ผู้เป็นแม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 37 ปี อาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งครู รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 30,000-40,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่แม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แม่ดูแลในเรื่องการไปโรงเรียนด้วยการไปรับไปส่ง กิจกรรมที่ทำร่วมกันส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมหลังจากกลับจากโรงเรียน คือการทำอาหารบ้าน ช่วงเย็นจะมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันเสมอ

คือการรดน้ำต้นไม้ ให้อาหารปลา กิจกรรมที่ทำร่วมกันทั้งครอบครัวไปที่สวนหลังหมู่บ้าน เพื่อวิ่งเล่น เตะบอล และเล่นแบดมินตัน เป็นต้น กิจกรรมก่อนนอน แม่จะทบทวนบทเรียนให้เด็ก โดยการเล่นฝึกความสามารถทางสมอง เช่น การนับบล็อก การนำรูปสามเหลี่ยมวงกลมมาซ้อนทับกัน อ่านหนังสือนิทาน เป็นต้น ผู้ปกครองและเด็กเคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันมาก่อน เช่น การทำหน้ากากจากจานกระดาษ การประดิษฐ์ดอกไม้จากเศษกระดาษสี เป็นต้น

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นงานบ้านที่แม่เป็นผู้รับผิดชอบ เช่น ซักผ้า ถูบ้าน เป็นต้น ซึ่งแม่สามารถนำเด็กเข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

เมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะการทำงานบ้านร่วมกัน

“เวลาแม่ซักผ้า เขาจะชอบเข้ามาช่วย หนูช่วยตากผ้า หนูช่วยพับผ้า เขาจะชอบมาก อย่างผ้าที่สกปรกมากหรือผ้าที่เลอะเทอะ เราจะแยกมาซักมือ เขาก็จะชอบมาช่วยขยี้ โดยเฉพาะรองเท้าพละเราไม่ต้องซักให้เขาเลย จากที่เขามาช่วยเราทำ จนตอนนี้เขาสามารถทำได้ด้วยตนเอง”

ช่วงบ่ายพาเด็กไปซื้อของตามห้างโลตัส และคาร์ฟูร์หรือพาไปซื้อเมล็ดพืชผักสวนครัวมาช่วยกันปลูกบริเวณที่ในบ้าน ในกรณีที่มีวันหยุดติดต่อกันหลายวัน มีการวางแผนไปเที่ยวต่างจังหวัด เช่น ไปทะเล น้ำตก เป็นต้น เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 2-3 ชั่วโมง รูปแบบของกิจกรรมที่ทำร่วมกัน แม่และเด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมร่วมกัน แม่เป็นคนชี้แนะและส่งเสริม เช่น เด็กอยากเล่นกระบะทราย แม่เป็นผู้เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ให้กับลูก เป็นต้น ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการสัมผัส โอบกอด หอมแก้มและลูบศีรษะ มีการแสดงความรักต่อกันเป็นประจำ และปฏิบัติต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็กรู้สึกได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว เช่น กอดกันทุกวัน ก่อนนอนหอมกันทุกคืน เป็นต้น

ด้านการสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสารและสนทนากันเสมอ ผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี หรือทำงานได้สำเร็จ และให้กำลังใจ เมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ทำท้อ ลักษณะการพูดชมเชยหรือให้กำลังใจมีให้กับเด็กเสมอ

แต่ทำไม่บ่อยครั้งมาก เนื่องจากให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการชมเชยครั้งนั้นว่าทำงานได้ดีจริงๆ เช่น “เก่งมากเลย” เป็นต้น

ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมค่อนข้างมาก เด็กให้ความเชื่อฟังและสามารถปฏิบัติตามที่สั่งได้เป็นอย่างดี ไม่ค่อยมีเรื่องโต้แย้งกัน มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในครอบครัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ผลการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตสัมพันธภาพในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง มาสรุป โดยผู้วิจัยขอนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

1. พฤติกรรมการโอบกอดจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการโอบกอดเด็กจำนวน 9 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด
2. พฤติกรรมการหอมจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง ผู้ปกครองมีการหอมเด็ก 8 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด
3. พฤติกรรมการลูบศีรษะจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง ผู้ปกครองมีการลูบศีรษะ 12 ครั้ง ซึ่งการลูบศีรษะเกิดขึ้นพร้อมกับการพูดคุยชมเชย การให้กำลังใจ และเมื่อเด็กทำผลงานได้สำเร็จ

ตารางที่ 5 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 2 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การลูบศีรษะ
1. แฝ่นดาวเต็กดี	✓	✓	✓
2. หนูเก็บลูกที่	✓	✓	✓
3. กระจุกน้อยออมสิน			✓
4. รongเท้าแตะคุณหนู			✓
5. ครอบครัวของหนู	✓	✓	✓
6. การ์ดสี่รัก	✓	✓	✓
7. หมวกปาร์ตี้			✓
8. ร้านอาหารสุขสันต์	✓	✓	✓
9. กระจุกน้อยลอยลม	✓		
10. โมบายดวงดาว		✓	✓
11. สัตว์น้อยพูดได้			
12. หอยทากแสนสวย	✓		✓
13. จิกซอร์ว่ต่อสนุก	✓	✓	
14. ป้องแป้งหนูน้อย		✓	
15. ปูยิ้มรับบอล	✓		✓
16. รถดับเพลิงกู้ชีพ			✓
รวม	9	8	12

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

คำพูดชมเชยที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 10 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นลักษณะการพูดชมเชยเด็กในเรื่องของการแสดงความคิด การออกแบบ ทำผลงานออกมาได้ดีและเมื่อเด็กทำงานเสร็จเรียบร้อย เช่น “หนูเก่งมากเลย” เป็นต้น

คำพูดให้กำลังใจที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 10 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ผู้ปกครองจะพูดให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถและลงมือทำงานด้วยตนเองก่อน โดยมีผู้ปกครองให้คำแนะนำและการช่วยเหลือ พร้อมกับการถามความเห็นของเด็กว่าต้องการทำออกมาให้มีรูปแบบใด เช่น “กระดาษแข็งมีสองด้าน หนูอยากให้รองเท้าแตะหนูสีน้ำตาล หรือสีขาวลูก เอาด้านไหนไว้ด้านบนลูก”(กิจกรรมที่ 4 รองเท้าแตะคุณหนู) เป็นต้น

คำพูดอื่นๆ เช่น การพูดกระตุ้นชักจูงให้เด็กเกิดความสนใจในการออกแบบผลงาน เช่น พูดกระตุ้นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เป็นต้น

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม เป็นลักษณะของการอธิบาย ตามข้อซักถามของเด็ก การให้คำแนะนำเพื่อให้งานเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ การซักถามของผู้ปกครองกับเด็กว่าจะทำผลงานออกมาในรูปแบบใดในด้านการตกแต่ง เป็นการสนทนาตอบโต้ไปมาระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1. มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมจาก 12 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม
2. ความคิดเห็นไม่ตรงกัน เกิดขึ้นเล็กน้อยจาก 10 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวางรูปแบบของการทำงานร่วมกัน ขั้นตอนการปฏิบัติและลงมือทำในชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ เช่น การทากาวและกาวกาทเพชร การตัดกระดาษ เป็นต้น
3. แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการแก้ไขเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าตามแนวทางของตนเอง เช่น ทากาวแล้วติดไม่อยู่ ใช้อุปกรณ์อื่นมาใช้ในการติดแทนกาว เป็นต้น ซึ่งเด็กเข้าใจและยอมรับวิธีการของผู้ปกครอง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในหัวข้อดังนี้

1. ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พูดให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความใกล้ชิดผูกพัน ในชุดกิจกรรมมีการนำวัสดุเหลือใช้ที่หลากหลาย ทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการประดิษฐ์ผลงาน สามารถต่อยอดจินตนาการของเด็กให้สามารถประดิษฐ์ผลงานออกมาในความคิดของตนเองไปอีกในอนาคต
2. ความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่ดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นำวัสดุเหลือใช้ มาทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ได้ความรู้ในการทำของเล่น ของใช้ ไว้ใช้ในครัวเรือนได้ โดยไม่จำเป็นต้องซื้อ ซึ่งเป็นการประหยัด และสามารถนำมาใช้ได้จริง เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้พัฒนาในด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และกล้ามเนื้อเล็ก
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม กิจกรรมส่วนใหญ่ใช้ภาชนะในการคิดผลงาน ทำให้เกิดการเลอะเทอะ บางกิจกรรมไม่สามารถใช้ภาชนะในการคิดได้ เป็นต้น
4. ไม่มีข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่ 2 ผู้วิจัย นำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก มาสรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยจำแนกตามการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

พบว่าพฤติกรรมการลูบศีรษะ ส่วนการโอบกอดและการหอม ไม่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน พฤติกรรมที่แสดงออกส่วนใหญ่เป็นแสดงออกในส่วนอื่นๆ เช่น การมองสบตาเป็นระยะในระหว่างการเล่น การสัมผัสที่มือของเด็ก การโอบไหล่ เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างกัน

คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรมผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเด็ก ในลักษณะที่เด็กทำงานได้ดี เช่น “หนูลองตัดกระดาษตกแต่งเองบ้าง ใหม่มาก...ดีมากนะ เอาอีกไหมจะได้สวยๆ ใจนะ” เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรมเป็นการสนทนาตอบโต้กันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ตลอดการทำกิจกรรม ผู้ปกครองกระตุ้นความคิดของเด็กด้วยการตั้งคำถามให้เด็กตอบ เช่น “กระดาษสีที่ตัดนี้เป็นรูปอะไรลูก...รูปสีเหลี่ยม แล้วเป็นสีเหลี่ยมอะไรเอ่ย ผืนผ้าหรือजूต...” เป็นต้น (กิจกรรมที่ 3 กระปุกน้อยขอมลีน)

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม มีการหยุดทำกิจกรรมลงชั่วคราว เนื่องจากมีเพื่อนบ้าน มาพบผู้ปกครองในระหว่างการทำกิจกรรม ไม่เกี่ยวข้องกับการโต้แย้งกันหรือความเบื่อก่อนหน้าในการทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ปกครองบอกเด็กว่า “เดี๋ยวแม่ไปดูซิว่าใครมา หนูรอแม่ก่อนนะ เดี่ยวแม่มา” และผู้ปกครองกลับมาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้จนเสร็จสิ้นกิจกรรม

ความคิดเห็นไม่ตรงกันไม่เกิดขึ้นเลย เนื่องจากผู้ปกครองและเด็กยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ดี ขึ้น ผู้ปกครองทำภารกิจกับเพื่อนบ้านอย่างรวดเร็วและกลับเข้ามาทำกิจกรรมกับเด็กต่อไป

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า สิ่งที่ผู้ปกครองได้รับจากการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งประเด็นได้ดังนี้

ด้านความรู้

ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงานมากยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องการประดิษฐ์เนื่องจากผู้ปกครองประกอบอาชีพเป็นครู ระดับชั้นอนุบาล จึงมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องการประดิษฐ์สร้างสรรค์หรือการทำสื่อการเรียนการสอนอยู่พอสมควร หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ทำให้ได้ความรู้หรือแนวคิดการประดิษฐ์ในแนวใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในเรื่องการเรียนการสอน และใช้เล่นกับเด็กที่บ้าน ได้

ด้านทักษะ

ทักษะที่ได้รับเกี่ยวกับการประดิษฐ์ และการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น การประยุกต์วัสดุอื่นที่สามารถนำมาเพิ่มเติม หรือ ตกแต่งให้สวยงาม หรือ ถ้าใช้กาวในการติดแล้ว กระดาษยังหลุดออกมา อาจเปลี่ยนเป็นวัสดุประเภทอื่นมาทดแทน และการถามเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ด้านเจตคติ

เจตคติที่มีเพิ่มขึ้นจากเดิมเล็กน้อย ไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก เนื่องจากมีการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในลักษณะนี้มากพอสมควร จึงทำให้ได้อยู่ใกล้ชิดเด็กเป็นประจำ ได้พูดคุยสื่อสารกันเสมอ ทำให้เกิดความเข้าใจกันมาก สามารถส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็กได้เป็นอย่างดี มีเวลาดีๆ ให้กันเสมอ

คำพูดของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์

“แม่กับลูกได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดความผูกพัน ได้อบรมสั่งสอน ชี้นำ ได้มีส่วนร่วม และมีเวลาให้กัน”

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ผลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับผู้ปกครอง พบว่า เด็กปฐมวัยรู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครอง ชอบทำและอยู่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง นำของเล่นที่ทำเรียบร้อยแล้วมาเล่นกับผู้ปกครองอย่างสนุกสนาน

คำพูดของเด็กจากการสนทนา

“หนูเล่นโยนลูกบอลลงในปากปู สนุกมากเลย ให้แม่เป็นคนถือ แล้วหนูเป็นคนโยน แต่หนูโยนไม่ค่อยเข้า เลยบอกให้แม่เอาปากปูมารับบอลที่หนูโยน”

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่ 2 เป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองเล็งเห็นถึงความใกล้ชิดกันระหว่างเด็กและผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งที่ดี ผู้ปกครองมีการแบ่งเวลาทั้งด้านการทำงานและเวลาให้กับเด็กได้อย่างลงตัว ซึ่งเมื่อผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับเด็กนั้น สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากทั้งผู้ปกครองและเด็กมีความเต็มอกเต็มใจและพร้อมที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน สังกัดได้จาก เมื่อผู้ปกครองมีงานที่ต้องทำ เด็กจะให้ความใส่ใจและอยากมีส่วนร่วมในงานนั้นๆ เสมอ หรือผู้ปกครองเห็นว่ากิจกรรมใดเป็นสิ่งที่ดีและสามารถที่จะเสริมสร้างพัฒนาการเด็กแล้ว จึงเป็นเรื่องง่ายที่ผู้ปกครองสามารถดึงเด็กเข้ามาทำกิจกรรมได้

ครอบครัวที่ 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการกรอกข้อมูลและการสัมภาษณ์ พบว่า ครอบครัวที่ 3 เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิก 4 คน คือ พ่อ แม่ และลูก 2 คน ผู้เป็นพ่อ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก อายุ 45 ปี อาชีพอาจารย์ระดับอุดมศึกษา ผู้เป็นแม่จบการศึกษาระดับปริญญาโท อายุ 43 ปี ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 70,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป ส่วนใหญ่แม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แม่เป็นผู้ดูแลในเรื่องการไปโรงเรียนด้วยการไปรับไปส่งที่โรงเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกับเด็กในช่วงกลับถึงบ้าน คือ ดูแลเรื่องการทำการบ้าน การกินอาหาร และดูโทรทัศน์ด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมอื่นๆ ไม่เกิดขึ้นเนื่องจากระยะทางระหว่างบ้านและโรงเรียนค่อนข้างไกล ทำให้เวลาในการกลับถึงบ้านเป็นเวลาค่ำ จึงไม่มีกิจกรรมในช่วงเย็น ผู้ปกครองและเด็กไม่เคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันมาก่อน

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ เป็นกิจกรรมนอกบ้าน ผู้ปกครองพาเด็กมาเรียนว่ายน้ำ ไปห้างสรรพสินค้าเพื่อซื้อของ หรือทำอย่างอื่นแล้วแต่กรณี ในช่วงเวลาที่อยู่บ้าน เด็กมีกิจกรรมทำที่บ้าน เช่น ปั่นดินน้ำมัน ต่อจิ๊กซอ เล่นของเล่นสำเร็จรูป ทั้งเล่นคนเดียวและเล่นร่วมกับผู้ปกครอง

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 1 ชั่วโมง รูปแบบของกิจกรรม ผู้ปกครองและเด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน

ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ พบว่า ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการสัมผัส โอบกอด หอมแก้มและลูบศีรษะ มีการแสดงความรักต่อกันเสมอเป็นปกติ

ด้านการสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสาร การสนทนากันเสมอ ผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี หรือทำงานได้สำเร็จ และให้กำลังใจเมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ทำทนาย

เมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะการสื่อสารกัน

“มีการสื่อสารกันเสมอ จะบอกลูกว่าสิ่งไหนที่ทำได้ อันไหนทำไม่ได้ เพราะอะไร มีการพูดชมเชยและให้กำลังใจเขาตลอด”

ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมบ้างแล้วแต่เหตุการณ์ เช่น ตัวผู้ปกครองที่มีงานหรือสิ่งที่สำคัญเข้าในแทรกในระหว่างการทำกิจกรรม และเกิด

จากตัวเด็กเองไม่ยอมทำสิ่งนั้น จึงหยุดการทำกิจกรรมนั้นลงก่อน แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครอง คือ การหาเวลาในการทำกิจกรรมที่ค่อนข้างลงตัวและมีความพร้อมทั้งตัวผู้ปกครองและเด็ก กิจกรรมที่เด็กทำไปแล้ว รู้สึกไม่ชอบหรือไม่อยากทำ ผู้ปกครองจะงดการทำกิจกรรมนั้นไปก่อน จากนั้นค่อยถามเด็กว่าอยากจะทำกิจกรรมนั้นอีกหรือไม่ จะได้ไม่เป็นการบีบบังคับเด็กเกินไป วันถัดไปเด็กอาจพร้อมที่จะทำก็เป็นได้ ในด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองรับฟังความคิดเห็นของเด็กเฉพาะความเห็นที่ถูกต้อง และอธิบายสาเหตุให้เด็กฟังในความคิดเห็นที่ไม่ถูกต้อง

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ผลการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตสัมพันธภาพในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง มาสรุป โดยผู้วิจัยขอแนะนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

1. พฤติกรรมการโอบกอดเกิดขึ้นจำนวน 12 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม ซึ่งการโอบกอดผู้ปกครองจะแสดงเมื่อเด็กทำงานได้ดีและถูกต้อง
2. พฤติกรรมการหอมเกิดขึ้นจำนวน 11 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม ผู้ปกครองหอมเด็กเพื่อเป็นการให้รางวัล เมื่อเด็กปฏิบัติตามคำสั่ง ทำงานตามขั้นตอน
3. พฤติกรรมการลูบศีรษะเกิดขึ้นจำนวน 11 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด

ตารางที่ 6 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 3 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การลูบศีรษะ
1. แฝ่นดาวเต๋กดี	✓	✓	
2. หนูเก็บลูกที่		✓	✓
3. กระจุกน้อยออมสิน	✓	✓	✓
4. รongเท้าแตะคุณหนู	✓	✓	
5. ครอบครัวของหนู	✓		
6. การ์ดสี่อรัค	✓	✓	✓
7. หมวกปาร์ดี		✓	✓
8. ร้านอาหารสุขสันต์	✓		✓
9. กระจบอกรน้อยลอลม	✓	✓	✓
10. โม่บยควงดาว	✓	✓	✓
11. สัตว์น้อยพูดได้			
12. หอยทากแสนสวย	✓		✓
13. จิกซอว์ต่อสนุก	✓	✓	✓
14. ป้องแป้งหนูน้อย	✓	✓	✓
15. ปูยืมรับบอล	✓	✓	
16. รถคับเพลิงกู่ชีพ			✓
รวม	12	11	11

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

คำพูดชมเชยที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 14 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นลักษณะการพูดชมเชยเด็กในเรื่องของการแสดงความคิด การออกแบบ ทำผลงานออกมาได้ดีและเมื่อเด็กทำงานเสร็จเรียบร้อย เช่น “ดีมาก เยี่ยมมาก” เป็นต้น

คำพูดให้กำลังใจที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 12 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ผู้ปกครองจะพูดให้กำลังใจ เมื่อเห็นเด็กเริ่มเบื่อหรือไม่ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน และเมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากและท้าทาย เช่น “หนูตั้งใจทำนะ หนูรู้ใหม่ว่ากิจกรรมที่หนูทำนั้นมีประโยชน์ เดียวทำเสร็จแม่ให้หนูทานไอติม 1 แท่ง” เป็นต้น

คำพูดอื่นๆ เช่น มีการดุเด็กบ้าง เมื่อเด็กไม่ตั้งใจทำงาน หรือสนใจในสิ่งอื่น เช่น “หนูไม่ตั้งใจทำงานเลย ตั้งใจซิลูก” เป็นต้น

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม เป็นการอธิบาย ข้อซักถามของเด็ก เช่น “มะมี ลากเส้นอย่างนี้ลูกหรือเปล่า หรือ เอาดาวมาติดตรงนี้ใช้ไหม” (กิจกรรมที่ 10 โอบายดวงดาว) เป็นต้น การให้คำแนะนำเพื่อให้งานเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ สนทนากันเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำ

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1. มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมจาก 7 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม

2. ความคิดเห็นไม่ตรงกัน เกิดขึ้นเล็กน้อยจาก 11 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกี่ยวกับการวางรูปแบบของการทำงานร่วมกัน ขั้นตอนการปฏิบัติและลงมือทำในชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ เนื่องจากเด็กไม่ทำตามที่ผู้ปกครองแนะนำ และไม่ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมสนใจในสิ่งอื่นมากกว่า

3. แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการให้กำลังใจ ชมเชย พร้อมกับเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำตามความคิดและจินตนาการของเด็ก ผู้ปกครองทำหน้าที่มองดูและพูดให้คำแนะนำ ผู้ปกครองอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของการทำกิจกรรม ปรับปรุงการเล่นให้สนุกและมีเทคนิคมากยิ่งขึ้น สร้างบรรยากาศให้เด็กได้มีส่วนร่วมมากที่สุด กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานว่าทำเสร็จแล้วจะออกมาเป็นอย่างไร ให้อิสระในด้านการคิด เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและช่วยเหลือในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้ เช่น การตัดกระดาษแข็ง เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในหัวข้อดังนี้

1. ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก ได้รับความสนุกสนานจากการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้รู้จักการประดิษฐ์ของเล่นง่ายๆ และนำมาเล่นร่วมกับผู้ปกครอง ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการสร้างความสำคัญที่ดีในครอบครัว นอกจากนี้ผู้ปกครองได้เห็นถึงปฏิภริยาของเด็กในด้านการแสดงออกทางสีหน้าที่แสดงถึงความสุขรอยยิ้ม เป็นต้น
2. ความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่ดี เนื่องจากเป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์และประหยัด ไม่สิ้นเปลืองเงิน รู้ถึงคุณค่าของการวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในหลายๆรูปแบบ เป็นการช่วยลดภาวะโลกร้อนด้วยส่วนหนึ่ง ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่เกิดจากความพร้อมของเด็กในการให้ความสนใจในการทำกิจกรรมมากกว่าสิ่งเร้าภายนอก เช่น รายการการ์ตูน เล่นกับเพื่อนนอกบ้าน เป็นต้น รองลงมา คือ ความพร้อมในเรื่องการจัดสรรเวลาของผู้ปกครอง
4. ไม่มีข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่ 3 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก มาสรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยจำแนกตามการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

พบว่าพฤติกรรมการ โอบกอด การลูบศีรษะ ส่วนการหอมไม่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรม พฤติกรรมแสดงออกทางการสัมผัสร่างกายในส่วนอื่นๆ เช่น การจับมือ เป็นการจับมือในลักษณะการตกลงร่วมกันว่าจะเริ่มทำกิจกรรมแล้ว

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรมผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเด็ก ในลักษณะที่เด็กทำงานได้ดี คำพูดให้กำลังใจ เกิดขึ้นหลังจากเด็กทำเองงานที่ยากและไม่สามารถทำได้ เหตุการณ์เกิดขึ้นในขณะที่เด็กกำลังตัดกระดาษแข็ง

เหตุการณ์ขณะทำกิจกรรมที่ 12 ทากน้อยแสนสวย แสดงถึงพฤติกรรมการพูดให้กำลังใจเด็กในขณะที่เด็กตัดกระดาษแข็งเป็นรูวงกลม เพื่อนำมาทำในส่วนของเปลือกหอยทาก ซึ่งการพูดให้กำลังใจเด็คนั้น เพื่อให้เกิดความพยายามและทำงานให้สำเร็จด้วยตนเองก่อนที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือ

เด็ก : มะม๊าเจ็บมือ ตัดต่อไปไม่ไหวแล้ว มะม๊าตัดให้หน่อย

ผู้ปกครอง : ลูกทำได้ ทำอีกนิดนะ ฝึกลบๆทุกกล้ำเนื้อมือหนูจะได้แข็งแรง

เด็ก : (เด็กทำตามที่ผู้ปกครองแนะนำ)

ผู้ปกครอง : เห็นไหมละว่าหนูทำได้

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม เป็นการสนทนาตอบโต้กันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้ปกครองจะพยายามตั้งคำถามให้เด็กตอบขณะทำกิจกรรมไปด้วย เช่น “หอยทากชอบกินอะไร ลูก แล้วหอยทากชอบอยู่ในที่ไหน แห้งหรือชุ่มชื้น” เป็นต้น

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมมีความไม่ราบรื่นเกิดขึ้น เนื่องจากเด็กสนใจในสิ่งเร้าอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ กระดาษวาดภาพ มากกว่าสนใจฟังผู้ปกครอง เป็นต้น

การโต้แย้งกัน เกิดขึ้นเล็กน้อย เกี่ยวกับการความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็ก ผู้ปกครองพยายามดึงเด็กจากสิ่งเร้าอื่นและร่วมทำกิจกรรมกับผู้ปกครอง เช่น “หนูวางกระดาษนั้นลงก่อนนะลูก เต็มมะม๊าจะเล่าเรื่องของหอยทากให้หนูฟัง หนูอยากฟังใหม่ลูก หนูรู้ใหม่ว่าหอยทากเป็นสัตว์ประเภทอะไร”

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการถามความคิดเด็ก และแสดงความสนใจในขณะที่เด็กแสดงความคิดและลงมือทำกิจกรรมด้วยกัน

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า สิ่งที่ผู้ปกครองได้รับจากกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งประเด็นได้ดังนี้

ด้านความรู้

ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ คือ เป็นความรู้ในเรื่องการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนั้น รวมถึงเทคนิคหรือวิธีการทำกิจกรรมกับเด็กให้มีความน่าสนใจ

ด้านทักษะ

ทักษะที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้ โดยที่มุ่งความสนใจของเด็กเป็นหลักก่อนและผู้ปกครองนำสิ่งที่เด็กสนใจมาสร้างเป็นกิจกรรมทำร่วมกัน เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมกันด้วยความสนุกสนาน ไม่ให้เด็กโน้มเอียงไปสนใจในสิ่งอื่น

ด้านเจตคติ

ด้านเจตคติที่มีเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เพิ่มขึ้นจากเดิม มีเวลาที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อให้เด็กมีความสุข มีพัฒนาการไปในทางที่ดีในทุกๆ ด้าน ในด้านอารมณ์และจิตใจของเด็ก ผู้ปกครองมีการแสดงความ

รักต่อเด็ก สร้างความมั่นคงทางจิตใจและพยายามปรับปรุง พัฒนาเทคนิคการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กให้ดียิ่งขึ้น

คำพูดของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์

“รู้สึกดี ภูมิใจที่ได้เห็นพัฒนาการและความสามารถของเขา ที่สามารถทำผลงานออกมาได้ เราได้แสดงความเป็นแม่อย่างเต็มที่ ได้พูดคุยแสดงความรู้สึก ได้สังเกตพฤติกรรมการทำงานของเด็ก ได้มีเวลากับลูกอย่างเต็มที่”

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ผลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับผู้ปกครอง พบว่า เด็กให้ความสนใจในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง แต่มีความกระตือรือร้นน้อย คือให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองสามารถทำได้ แต่ถ้ามีทางเลือกอื่นที่น่าสนใจก็สามารถเปลี่ยนไปเลือกอย่างอื่นได้เสมอ

คำพูดของเด็กจากการสนทนา

“หนูชอบขี่จักรยาน บางทีแม่ไม่ให้ออกไปเล่นข้างนอก ก็ได้เล่นประดิษฐ์กับแม่”

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่ 3 เป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองให้ความสนใจในการดูแลเด็ก และพยายามที่จะส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ จากการที่ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับเด็ก ผู้ปกครองพยายามที่จะจัดการเรื่องเวลาของตนเองที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และดูแลความพร้อมของเด็กในการทำกิจกรรม ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างในการทำกิจกรรม ซึ่งทำให้การทำกิจกรรมเกิดความไม่ราบรื่นต่อเนื่อง และในบางกิจกรรมที่เด็กไม่ให้ความสนใจ ผู้ปกครองจึงใช้การเสริมแรงเด็กให้สามารถทำกิจกรรมนั้นต่อไปจนเสร็จ ด้วยการให้กำลังใจและให้คำชมเชย เมื่อเด็กทำงานได้ดี รวมถึงการให้รางวัลเล็กน้อยๆ เช่น ขนม หรือการกอด การหอม เป็นต้น

ครอบครัวที่ 4

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการกรอกข้อมูลและการสัมภาษณ์พบว่า ครอบครัวที่ 4 เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 คน คือ พ่อ แม่ และลูก 1 คน ผู้เป็นพ่อจบการศึกษาระดับปริญญาเอก อายุ 42 ปี อาชีพอาจารย์ระดับอุดมศึกษา ผู้เป็นแม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 42 ปี อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 50,000- 60,000 บาทต่อเดือน ผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูกเป็นพ่อและแม่ร่วมกัน

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แม่เป็นผู้ดูแลในเรื่องการไปโรงเรียนด้วยการไปรับไปส่งที่โรงเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกับเด็กในช่วงเย็น คือดูแลเรื่องการทำการบ้านและการกินอาหารเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมอื่นๆไม่เกิดขึ้นเนื่องจากเวลาในการทำงานของผู้ปกครอง เลิกงานในช่วงเย็น ทำให้เวลาในการกลับถึงบ้านเป็นเวลาค่ำ จึงไม่ค่อยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในช่วงเย็น ในกรณีที่มีเวลาว่างหลังจากการทำการบ้าน กิจกรรมของเด็กคือการเล่นคนเดียว เช่น เล่นของเล่น ดูรายการการ์ตูน เป็นต้น ผู้ปกครองและเด็กไม่เคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันมาก่อน

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ กิจกรรมในช่วงเช้าของวันเสาร์ ผู้ปกครองให้เด็กทำการบ้าน ดูรายการการ์ตูน จากนั้นพาเด็กไปเรียนพิเศษด้านศิลปะ เช่น วาดรูป ปั้นแป้งโดว์ เป็นต้น ระหว่างรอเด็กทำกิจกรรมกับศูนย์การเรียนผู้ปกครองมีงานของตนเองไปทำด้วย กิจกรรมในช่วงวันอาทิตย์เป็นวันที่ผู้ปกครองมีเวลาในการทำกิจกรรมกับเด็กได้ในช่วงเวลาที่ค่อนข้างนาน คือ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง หลังจากที่ผู้ปกครองทำงานบ้านเรียบร้อยแล้ว เช่น กิจกรรมวาดรูป ปั้นดินน้ำมัน และพับเครื่องบินกระดาษ เป็นต้น

เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 1-2 ชั่วโมง รูปแบบของกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ผู้ปกครองและเด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน

ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ พบว่า ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการสัมผัส โอบกอด หอมแก้มและลูบศีรษะ ผู้ปกครองพยายามแสดงต่อเด็กเมื่อนึกออก และพยายามทำให้เด็กเห็น คอยสั่งสอน ปลูกฝังให้ พฤติกรรมนี้ปรากฏในครอบครัว เช่น ให้อาหารเด็กด้วยการแสดงออกทางความรัก เช่น การหอม เป็นต้น ด้านการสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสาร การ สนทนากันเสมอ ผู้ปกครองมีการพูดคุยชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี หรือทำงานได้สำเร็จ และให้ กำลังใจเมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ทำท้อ ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดความไม่ ต่อเนื่องในการทำกิจกรรมเนื่องจากผู้ปกครองมีปัญหาเรื่องเวลา การทำงาน การโต้แย้งกันเรื่อง การทำงานที่ไม่ได้เป็นไปตามที่วางแผนไว้ ไม่เชื่อฟัง ทำให้งานที่ออกมาเลอะเทอะ แนวทางการ แก้ปัญหาของผู้ปกครอง คือ ในส่วนเรื่องเล็กน้อย ปล่อยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ในส่วนของ เรื่องที่ค่อนข้างใหญ่ ผู้ปกครองใช้เวลาในการให้เหตุผลกับเด็ก

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่าง ผู้ปกครองและเด็ก

ผลการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้วิจัยนำประเด็น สำคัญที่ได้จากการสังเกตสัมพันธภาพในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง มา สรุปรูป โดยผู้วิจัยขอนำเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำ กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

1. พฤติกรรมการโอบกอดจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการโอบ กอดเด็ก 8 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด
2. พฤติกรรมการหอมจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการหอมเด็ก 7 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด

3. พฤติกรรมการดูซีรีส์จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการดูซีรีส์ 8 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด

ตารางที่ 7 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การดูซีรีส์ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 4 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การดูซีรีส์
1. แผ่นดาวเด็กดี	✓		✓
2. หนูเก็บลูกที่		✓	
3. กระจุกน้อยออมสิน	✓	✓	✓
4. รองเท้าแตะคุณหนู		✓	
5. ครอบครัวยของหนู	✓	✓	
6. การ์ดสื่อรัก	✓	✓	✓
7. หมวกปาร์ตี้			
8. ร้านอาหารสุขสันต์	✓	✓	✓
9. กระจุกน้อยลอยลม			
10. โมบายดวงดาว	✓		
11. สัตว์น้อยพูดได้			✓
12. หอยทากแสนสวย	✓		
13. จิกซอร์ว์ต่อสนุก			
14. ป้องแป้งหนูน้อย	✓		✓
15. ปูอ้อมรับบอล		✓	
16. รถดับเพลิงกู้ชีพ			✓
รวม	8	7	8

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

คำพูดชมเชยที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 7 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นลักษณะการพูดชมเชยเด็กในเรื่องของการแสดงความคิด การออกแบบ ทำผลงาน ออกมาได้ดีและเมื่อเด็กทำงานเสร็จเรียบร้อย เช่น “ดีลูก เก่งมากครับ” เป็นต้น

คำพูดให้กำลังใจที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 10 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพเด็กอยาก วาดภาพเยอะๆแต่มีพื้นที่จำกัด ผู้ปกครองบอกว่า “หนูพยายามวาดเท่าที่วาดได้นะลูก ถ้าหนูอยาก วาดอีก เดี่ยวแม่หากระดาษให้ใหม่ดีไหมลูก” เป็นต้น

คำพูดอื่นๆเช่น คำพูดในลักษณะของการท้าทาย เพื่อให้เด็กเกิดความตั้งใจและมีความ พยายามมากขึ้น

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีการสื่อสารกันในระดับมาก การสื่อสารเป็นไป ในลักษณะของการตั้งคำถามของผู้ปกครอง เพื่อให้มีการตอบโต้กันตลอดการทำกิจกรรม เช่น “บน ท้องฟ้ามีดาวเยอะไหมลูก แล้วดาวที่หนูวาดมีดาวอะไรบ้างครับ”

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1. มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมจาก 9 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม
2. ความคิดเห็นไม่ตรงกันเกิดขึ้นเล็กน้อย เป็นเรื่องเกี่ยวกับขั้นตอนการตกแต่งและการ ระบายสี ผู้ปกครองพยายามควบคุมเวลาในการทำให้เหมาะสม แต่เด็กจะทำการตกแต่งระบายสีไปเรื่อยๆไม่ฟังคำแนะนำของผู้ปกครอง
3. แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมให้ ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการใช้เหตุผล ถามโดยให้คำตอบแบบมีตัวเลือก ส่งเสริมแนะนำ และให้

กำลังใจ โดยให้เหตุผลเด็กด้วยการยกตัวอย่างแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและใช้เหตุผลประกอบ เพื่อโน้มน้าวใจให้คล้อยตามลดปัจจัยภายนอกที่ทำให้เสียสมาธิ เช่น ปิดทีวี เป็นต้นพยายามกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจและอยากทำกิจกรรมก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรม ในขณะที่ทำกิจกรรมผู้ปกครองพยายามป้อนคำถาม ให้เด็กรู้สึกสนุกและมีสมาธิกับสิ่งที่ทำ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในหัวข้อดังนี้

1. ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก คือ ได้รับความสนุกสนาน และรู้สึกดีที่ได้ใช้เวลาว่างร่วมกัน รวมถึงการได้สอดแทรกความรู้รอบตัวให้กับเด็กไปพร้อมๆ กับการทำกิจกรรม รู้สึกภูมิใจในผลงานที่ได้ทำร่วมกัน เด็กเข้าใจในเรื่องที่ผู้ปกครองปลูกฝัง เช่น สอนให้รู้จักประหยัด เห็นคุณค่าของสิ่งของ เด็กก็จะเล่นของเล่นและใช้สิ่งของอย่างทะนุถนอม
2. ความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่ดี เนื่องจากทำให้รู้จักคุณค่าของวัสดุเหลือใช้และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้เด็กได้ใช้จินตนาการในการทำผลงานอย่างเต็มที่ และสามารถนำสิ่งที่ได้ทำไปใช้ได้จริง เช่น การตกแต่งการ์ดอวยพร ในชุดกิจกรรมที่ 6 ชื่อ การ์ดสื่อรัก เป็นต้น สร้างความรักความผูกพันในครอบครัว
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม ส่วนใหญ่เกิดจากเวลาและสมาธิในการทำกิจกรรม
4. ไม่มีข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่ 4 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก มาสรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยจำแนกตามการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

พบว่าพฤติกรรมการ โอบกอด การหอม การลูบศีรษะไม่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน พฤติกรรมการแสดงออกส่วนใหญ่เป็นการสัมผัสร่างกายในส่วนอื่นๆ เช่น การโอบไหล่ เป็นต้น

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรมผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเด็กเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี และเมื่อเด็กตอบคำถามที่ผู้ปกครองถามระหว่างการทำกิจกรรมได้ถูกต้อง
2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม เป็นการสนทนาตอบโต้กันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ซึ่งระหว่างการทำกิจกรรมเด็กจะมีสมาธิในการวาดภาพตกแต่งหมวกปาร์ตี้เป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ปกครองชวนเด็กสนทนาเกี่ยวกับภาพที่เด็กวาด คือให้เด็กอธิบายภาพในส่วนต่างๆ พร้อมกันนั้นผู้ปกครองสอดแทรกความรู้เรื่องเกี่ยวกับโลก และดวงดาวต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับภาพที่เด็กวาด เป็นต้น

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม ทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบลงด้วยดี โดยที่ผู้ปกครองพยายามควบคุมเวลาการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสม คือ ไม่ช้าหรือเร็วจนเกินไป

การโต้แย้งกัน เกิดขึ้นเล็กน้อย เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานที่ผู้ปกครองพยายามควบคุมให้เป็นไปตามลำดับ แต่เด็กจะทำในแบบที่ของตนเองคิด

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการให้เด็กลงมือทำในแบบของตัวเอง ผู้ปกครองคอยพูดคุยและซักถามว่าที่เด็กกำลังทำคืออะไร ให้ลองคิดลองถูกด้วยตนเอง แล้วอธิบายถึงเหตุผลของผู้ปกครองในภายหลังว่าที่ลูกไม่เชื่อแล้วเกิดผลเป็นอย่างไร

เหตุการณ์ขณะทำกิจกรรมที่ 7 หมวกปาร์ตี้

- ผู้ปกครอง : แม้ว่าหนูวาดด้านบนน้อยนะลูก
 เด็ก : หนูจะวาดดาวอีกดวงตรงนี้ (ไม่ฟังคำแนะนำ)
 ผู้ปกครอง : เห็นไหมลูก พอเอาฟิวมาติดตรงนี้ ทำให้มองไม่เห็นรูปที่หนูวาดเลย

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า สิ่งที่คุณปกครองได้รับจากการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งประเด็นได้ดังนี้

ด้านความรู้

ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ คือ เป็นความรู้ในเรื่องการนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงาน และการเลือกวัสดุในส่วนของการตกแต่งที่มีอยู่ทั่วไปในร้านเครื่องเขียนมาใช้เพื่อทำในการประดิษฐ์ผลงานออกมาให้น่าสนใจและสนุกสนาน เป็นการนำทั้งสิ่งเหลือใช้มาประยุกต์กับของที่มีขายทั่วไปมาสร้างกิจกรรมร่วมกับเด็ก ได้ทั้งความคิดสร้างสรรค์ สะดวกกับผู้ปกครองที่มีความจำกัดในเรื่องของเวลา และสามารถนำสิ่งที่ได้ทำร่วมกัน ไปใช้ได้จริง

ด้านทักษะ

ทักษะที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้ในอนาคต ซึ่งก่อนการใช้ชุดการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ผู้ปกครองเคยคิดที่จะทำกิจกรรมนี้ร่วมกับเด็ก เนื่องจากเห็นแกนกระดาษชำระกล่องต่างๆ ที่เหลือใช้ในชีวิตประจำวันมีอยู่บ้างพอสมควร จะนำมาทำอะไรให้เกิดประโยชน์ แต่ก็ยังไม่สามารถนำมาทำอย่างเป็นจริงเป็นจัง ซึ่งหลังจากการได้ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ได้แนวคิดในการนำวัสดุเหลือใช้ไปสร้างสรรค์ในการทำสิ่งต่างๆ ใน 16 ชุดกิจกรรม ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กในครอบครัวได้

ด้านเจตคติ

ด้านเจตคติที่มีเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่น จากวัสดุเหลือใช้เพิ่มขึ้นจากเดิม ผู้ปกครองพยายามหาโอกาสและเวลาที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก มากยิ่งขึ้น ทำให้ตระหนักว่าการได้มีเวลาใกล้ชิดกับเด็กเป็นสิ่งที่ดีถึงจะเป็นเวลา 10 – 20 นาทีก็มีคุณค่า ซึ่งที่ผ่านมาผู้ปกครองมีการปฏิเสธที่จะเล่นกับลูก เนื่องจากภาระทางหน้าที่การงาน ทำให้เด็ก ทำกิจกรรมหรือ เล่นเพียงลำพังผู้เดียว

คำพูดของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์

“รู้สึกว่าคุณมีเวลาให้กับลูกน้อย ทำให้คิดว่าจากนี้จะแบ่งเวลาเล่นกับลูกให้มากขึ้น แม้จะเป็นเวลาเพียงแค่ 10-20 นาที ทำให้รู้สึกดีกับตนเองว่า ได้ใช้เวลากับลูก เมื่อชวนลูกทำกิจกรรมก็ครั้ง ก็ไม่เคยปฏิเสธ ยินดีทุกครั้ง มีความกระตือรือร้นที่จะอยากจะทำกิจกรรมกับแม่เสมอ”

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ผลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับ ผู้ปกครอง พบว่า เด็กให้ความสนใจในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองเป็นอย่างมาก มีความสุขที่ ผู้ปกครองมีเวลาในการทำกิจกรรมด้วย รู้สึกสนุกสนานกับการได้ทำกิจกรรม และเข้าใจถึงเหตุผล ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถมาเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกันได้ สามารถอดทนและรอคอยเมื่อ ผู้ปกครองทำข้อตกลงว่าจะมาทำกิจกรรมหรือเล่นด้วยเมื่อผู้ปกครองทำงานเสร็จ ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีทุกครั้งในการที่ผู้ปกครองชักชวนให้ทำกิจกรรมร่วมกัน

คำพูดของเด็กจากการสนทนา

“หนูชอบทำกิจกรรมกับแม่ แต่ถ้าแม่ไม่ว่างก็ต้องอดทนและรอคอย เดี่ยวแม่ทำงานเสร็จแม่ บอกจะมาเล่นด้วย หนูอยากประดิษฐ์จรวดกับแม่” (อธิบายลักษณะจรวดที่ตนเองเป็นคนคิดเอง)

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่ 4 เป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองให้ความดูแลเอาใจใส่เด็ก โดยมีการแบ่งหน้าที่ในการดูแลเด็กร่วมกันทั้งพ่อและแม่ ซึ่งผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการ ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เนื่องจากความรับผิดชอบในเรื่องการทำงาน ทำให้มีเวลากำจัดในการ

ร่วมกิจกรรมกับเด็ก เช่น กิจกรรมการเล่น หรือ การใช้เวลาทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน แต่ผู้ปกครองจะมีเหตุผลอธิบายให้กับเด็กเสมอ คือ มีการสื่อสารระหว่างกันอยู่ตลอดเวลาถึงเหตุผล ซึ่งเด็กเข้าใจถึงเหตุผลของผู้ปกครอง และจากการที่ผู้ปกครองทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันกับเด็ก ทำให้ผู้ปกครองได้สังเกตเห็นความสำคัญถึงการใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เห็นถึงจินตนาการของเด็ก และสามารถสอดแทรกความรู้ และปลูกฝังคุณธรรมที่ดีให้กับเด็กไปพร้อมๆกัน เป็นเวลาแห่งคุณภาพ ซึ่งจากการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันทำให้มีการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น มีโอกาสแสดงออกทางด้านความรักกันมากขึ้น และสามารถทำกิจกรรมด้วยกันในบรรยากาศที่สงบสุข

ครอบครัวที่ 5

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยจากการกรอกข้อมูลและการสัมภาษณ์พบว่า ครอบครัวที่ 5 เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิก 3 คน คือ พ่อ แม่ และลูก 1 คน ผู้เป็นพ่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 40 ปี อาชีพพนักงานบริษัท ผู้เป็นแม่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ 42 ปี ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 70,000 บาทขึ้นไปต่อเดือน ส่วนใหญ่แม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แม่เป็นผู้ดูแลในเรื่องการไปโรงเรียนด้วยการไปรับไปส่งที่โรงเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกับเด็กในช่วงเย็น คือ ดูแลเรื่องการทำการบ้าน และการกินอาหาร เป็นส่วนใหญ่ หลังจากการรับเด็กจากโรงเรียน คือการพาเด็กไปทานอาหารนอกบ้านจำพวกร้านอาหารฟาสฟู๊ดส์ หรือเล่นเครื่องเล่นจำพวกบ๊อบบิล เป็นต้น ผู้ปกครองและเด็กไม่เคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันมาก่อน

ลักษณะการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็ก ระหว่างวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์ เป็นกิจกรรมนอกบ้าน เช่น กิจกรรมผลิตภัณฑสำหรับเด็ก กิจกรรมในโรงพยาบาล กิจกรรมในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ผู้ปกครองพาเด็กไปเข้าร่วมทำกิจกรรมตามที่ทางสถานที่ได้จัดไว้ ซึ่งเห็นว่าเป็นประโยชน์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ให้ความใส่ใจในเรื่องของ

พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมพร้อมๆกับเด็กได้ อันเนื่องมาจากความพร้อมทั้งทางด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนั้นการพาไปที่สถานสถานที่ต่างๆและรับประทานอาหารนอกบ้านพร้อมกันทั้งครอบครัว เป็นต้น

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกันประมาณ 10-15 นาที ส่วนใหญ่รูปแบบของกิจกรรมที่ทำร่วมกันผู้ปกครองที่เป็นผู้กำหนด

เมื่อผู้วิจัยถามถึงลักษณะการเล่นกับผู้ปกครอง

“แม่หนูจะทำเอง แม่หนูจะอ่านเอง”

ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ พบว่าด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการสัมผัส โอบกอด หอมแก้มและลูบศีรษะ มีการแสดงความรักต่อกันเสมอและทำเป็นประจำ

เมื่อผู้วิจัยถามถึงการแสดงออกทางความรัก

“มีการแสดงออกทางด้านความรักกับลูกเสมอทั้งพ่อและแม่ เวลาอยู่ที่บ้าน ลูกเขาเล่นๆ อยู่ เดี่ยวเขาก็วิ่งมาหอมแก้มทั้งพ่อและแม่”

ด้านการสื่อสารกันระหว่างการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสาร การสนทนากันเสมอ ผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี หรือทำงานได้สำเร็จ และให้กำลังใจเมื่อเด็กเจอสิ่งที่ยากหรือสิ่งที่ทำทนาย

ด้านบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมผู้ปกครองพยายามทำกิจกรรมกับเด็กให้เสร็จ แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครอง คือ ช่วยเด็กทำเพื่อให้งานเสร็จเร็ว

ตอนที่ 2 ข้อมูลจากการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ผลการทำกิจกรรมจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตสัมพันธภาพในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน การสื่อสารระหว่างกัน และบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง มาสรุป โดยผู้วิจัยขอเสนอในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

1. พฤติกรรมการโอบกอดจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการโอบกอดเด็ก 8 ครั้ง ซึ่งการโอบกอดเกิดในช่วงการเริ่มต้นการทำกิจกรรม คือ อยู่ในขั้นตอนการทำกิจกรรมในชั้นสร้างสัมพันธภาพ เช่น การพูดคุยสนทนา หรือ การเล่าเรื่องให้เด็กฟัง เป็นต้น
2. พฤติกรรมการหอมจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการหอมเด็ก 10 ครั้ง ผู้ปกครองไม่ได้ระบุว่าเกิดขึ้นในลักษณะใด
3. พฤติกรรมการลูบศีรษะจากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีการลูบศีรษะ 6 ครั้งซึ่งการลูบศีรษะเกิดขึ้นพร้อมกับการพูดคุยชมเชย การให้กำลังใจ และเมื่อเด็กทำผลงานได้สำเร็จ

ตารางที่ 8 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านการโอบกอด การหอม การลูบศีรษะ ที่ปรากฏในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยครอบครัวที่ 5 จากการทำกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม

พฤติกรรมที่แสดงออก	การโอบกอด	การหอม	การลูบศีรษะ
1. แผ่นดาวเด็กดี			
2. หนูเก็บลูกที่		✓	✓
3. กระจุกน้อยออมสิน	✓	✓	
4. รongเท้าแตะคุณหนู	✓	✓	✓
5. ครอบครัวของหนู	✓	✓	
6. การ์ดสี่รัก	✓	✓	✓
7. หมวกปาร์ตี้			
8. ร้านอาหารสุขสันต์	✓	✓	
9. กระจุกน้อยลอยลม	✓		
10. โมบายดวงดาว		✓	
11. สัตว์น้อยพูดได้			
12. หอยทากแสนสวย	✓		✓
13. จิกซอร์ว์ต่อสนุก		✓	✓
14. ป้องแป้งหนูน้อย			
15. ปูยิ้มรับบอล	✓	✓	✓
16. รถดับเพลิงกู้ชีพ		✓	
รวม	8	10	6

การสื่อสารระหว่างกัน

1. คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

คำพูดชมเชยที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 9 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เป็นลักษณะการพูดชมเชยเด็กในเรื่องของการแสดงความคิด การออกแบบ ทำผลงานออกมาได้ดีและเมื่อเด็กทำงานเสร็จเรียบร้อย เช่น “ดีลูก เก่งจ๊ะ” เป็นต้น

คำพูดให้กำลังใจที่ใช้ในการทำกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 11 กิจกรรม ในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ผู้ปกครองจะพูดให้กำลังใจ

คำพูดอื่นๆไม่เกิดขึ้น

2. การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีการสื่อสารกันในระดับมาก การสื่อสารเป็นไปในลักษณะของการสนทนาเกี่ยวกับงานที่กำลังทำอยู่ ซึ่งผู้ปกครองมีการสอดแทรกความรู้ ในขณะที่เด็กวาด เช่น เด็กวาดภาพพระอาทิตย์ ผู้ปกครองถามเด็กว่าพระอาทิตย์ให้พลังงานอะไร เป็นต้น และการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป เช่น ถามเกี่ยวกับการเรียนของเด็กในวันนั้นว่าเป็นอย่างไร เป็นต้น

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม จาก 9 กิจกรรมในจำนวนทั้งหมด 16 กิจกรรม

ความคิดเห็นไม่ตรงกัน เกิดขึ้นเล็กน้อย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวางรูปแบบของการทำงานร่วมกัน ขั้นตอนการปฏิบัติและลงมือทำในชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ เด็กไม่ทำตามที่ผู้ปกครองแนะนำ อยากทำด้วยตนเองบ้าง เช่น อยากหนีบกระดาษด้วยตนเอง เป็นต้น

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น ผู้ปกครองใช้วิธีการช่วยกันทำงาน โดยแบ่งงานกันทำ คือ การทำกันคนละส่วนแล้วนำมาร่วมกัน เป็นผลงานชิ้นเดียว โดยระหว่างนั้นผู้ปกครองจะคอยให้คำแนะนำ เพื่อให้ทำงานได้ถูกต้องและไม่เลอะเทอะ คอยเตือนในสิ่งที่ควรระวัง เช่น การใช้กรรไกร การหนีบกระดาษ เป็นต้น และให้คำชมเด็กในการทำงานเป็นระยะ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ในหัวข้อดังนี้

1. ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการทำกิจกรรมร่วมกัน รู้สึกตื่นเต้นในระหว่างการทำกิจกรรม กระตือรือร้นที่จะทำผลงานเพื่อจะได้รู้ว่าผลงานจะออกมาในรูปแบบใด ผู้ปกครองได้เห็นเด็กมีความสุขในการทำงานศิลปะและได้ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง
2. ความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นชุดกิจกรรมที่ดี เนื่องจากได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการในการสร้างผลงาน เห็นคุณค่าของวัสดุเหลือใช้ ช่วยลดภาวะโลกร้อน และการนำขยะภายในบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์
3. ไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรม
4. ไม่มีข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยของครอบครัวที่ 5 ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็ก มาสรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยจำแนกตามการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวแต่ละด้านตามลำดับดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

ผลจากการสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้านการ โอบกอด การหอม การลูบศีรษะไม่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน

การสื่อสารระหว่างกัน

คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรมผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเด็ก ในลักษณะที่เด็กทำงานได้ดี หรือตั้งคำถามให้เด็กตอบ แล้วเด็กตอบถูก มีคำพูดให้กำลังใจเด็ก เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติที่ค่อนข้างยาก

เหตุการณ์ขณะทำกิจกรรม “ป้อนแป้งหนูน้อย” แสดงถึงพฤติกรรมการพูดชมเชยเด็กใน
ขณะที่เด็กเริ่มการวาดภาพลงในจานกระดาษ

- ผู้ปกครอง : เด็กหวูดครูปลงไปในนี่นะ
เด็ก : หนูดแล้วนะแม่
ผู้ปกครอง : เก่งจังเลยลูก
เด็ก : อันนี้รูปหนูนะ
ผู้ปกครอง : เห็นหน้ากลมๆนี่กว่าหน้าแม่เสียอีก (หัวเราะ)
เด็ก : (ยิ้มและหัวเราะ)
ผู้ปกครอง : อันนี้แม่หรือ แม่มีผมแกละด้วย

การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีการสื่อสารกันในระดับมาก ลักษณะของการสื่อสาร
เป็นการสนทนาตอบโต้กันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นตลอดการทำกิจกรรม เกี่ยวกับ
ขั้นตอนการทำงาน พร้อมกับการสอดแทรกความรู้ในเรื่องความรู้รอบตัว

บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม ทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบลงด้วยดี

เหตุการณ์ขณะทำกิจกรรม “ป้อนแป้งหนูน้อย” การสนทนาระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก
ขณะที่เด็กวาดภาพรอบครัว เพื่อตกแต่งป้อนแป้งแล้วเกิดปัญหาในการวาดภาพ เพื่อให้กิจกรรม
ดำเนินต่อไป ผู้ปกครองจึงช่วยเหลือเด็กในการวาดภาพ พร้อมอธิบายการวาดภาพในเด็กฟัง

- ผู้ปกครอง : แล้วพ่ออยู่ไหนล่ะลูก
เด็ก : หนูดไม่เป็น
ผู้ปกครอง : วาดอย่างนี้ไงลูก (ผู้ปกครองช่วยวาดภาพพ่อ พร้อมอธิบายว่าวาดอย่างไร)
เด็ก : (ดูผู้ปกครองวาดและฟังอย่างตั้งใจ)
ผู้ปกครอง : เด็กหวูดระบายสีให้สวยงามนะ จะได้เอาไปโชว์ให้พ่อดู
เด็ก : (พยักหน้าและระบายสีอย่างตั้งใจ)
ผู้ปกครอง : อันนี้แม่หรือคะ แม่มีผมแกละด้วย
เด็ก : คะ

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้ดีขึ้น
ผู้ปกครองใช้วิธีการพูดคุยสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและผ่อนคลาย

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจาก วัสดุเหลือใช้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว หลังการใช้ชุด
กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้พบว่า สิ่งที่ผู้ปกครองได้รับจากการศึกษาสัมพันธภาพใน
ครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ แบ่งประเด็นได้ดังนี้

ด้านความรู้

ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่น
จากวัสดุเหลือใช้ ได้รับความรู้ในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กมากขึ้นหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมการ
เล่นจากวัสดุเหลือใช้ เนื่องจากความรู้ที่ผู้ปกครองมีเกี่ยวกับงานฝีมือ งานใบตอง ไม่คิดว่าสิ่งของ
เหล่านี้สามารถประยุกต์มาทำสิ่งต่างๆ ที่หลากหลายและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทำให้รู้คุณค่าของสิ่ง
เหลือใช้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับเด็ก

ด้านทักษะ

ทักษะที่ได้เกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจาก
วัสดุเหลือใช้ สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปทำกิจกรรมร่วมกับเด็กได้ในอนาคต

ด้านเจตคติ

เจตคติที่มีเกี่ยวกับการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว จากการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจาก
วัสดุเหลือใช้เพิ่มขึ้นจากเดิม มีความรู้สึกที่ดีที่ได้มีการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ซึ่งก่อนการใช้ชุด
กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในช่วงเวลาสั้นๆ ประมาณ
10-15 นาที แต่เมื่อได้ทำกิจกรรมนี้ร่วมกันทำให้มีเวลาที่ได้ใกล้ชิดกันเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 30-45

นาที่ ในระหว่างการทำกิจกรรมมีการสนทนาตอบโต้กัน ไปมา ทำให้ให้เกิดความสนุกสนาน การแลกเปลี่ยนความคิด และความรู้สึกร่วมกันและกัน ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

คำพูดของผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์

“ได้ใช้ช่วงเวลาที่ดีกับลูก รู้สึกดี เพราะปกติไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมประเภทนี้กับลูก คิดว่าเป็นงานของครู ได้ฝึกทักษะให้เด็ก ได้นำวัสดุเหลือใช้ต่างๆมาทำผลงาน รอดูผลงานและตื่นเต้นไปกับลูกว่าผลงานจะออกมาเป็นอย่างไร”

ตอนที่ 5 ข้อมูลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัย

ผลจากการสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับผู้ปกครอง พบว่า เด็กปฐมวัยรู้สึกสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของผู้ปกครองเป็นอย่างดี เด็กจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครอง และสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองได้ถ้าผู้ปกครองชักชวนให้ทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กชื่นชอบ

คำพูดของเด็กจากการสนทนา

“หนูชอบทำกิจกรรมมากเลย เพราะมีคุณแม่มาช่วย หนูก็มีความสุข แต่บางทีหนูอยากทำ แล้วแม่ยังไม่ให้หนูทำ บอกให้รอก่อน ค่อยทำอีกชุดวันพรุ่งนี้”

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่ 5 เป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก แต่เนื่องจากกิจกรรมต่างๆผู้ปกครองเป็นผู้เลือกให้กับเด็ก ได้แก่ กิจกรรมการเรียนพิเศษของเด็ก การพาเด็กเข้าร่วมกับกิจกรรมของผลิตภัณฑ์เด็ก หรือการเล่นตามห้างสรรพสินค้า โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีผู้อื่นได้จัดเตรียมหรือจัดการในเรื่องต่างๆไว้พร้อมแล้ว เพียงแต่ผู้ปกครองและเด็กได้เข้าร่วมเท่านั้น จึงทำให้เกิดความราบรื่นในการทำกิจกรรม และเมื่อผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับเด็ก ผู้ปกครองต้องทำหน้าที่ในการดำเนินการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งผู้ปกครองได้ให้ข้อมูลว่า ก่อนการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ว่า สามารถทำกิจกรรมกับเด็กในระยะเวลาสั้นๆทำให้ผู้ปกครองต้องมีการสื่อสารกับเด็ก

มากขึ้น เพื่อให้การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ปกครองใช้วิธีการพูดชมเชยและให้กำลังใจเด็กในการทำงานร่วมกัน พร้อมกับการพยายามชวนเด็กพูดคุย เรื่องอื่นๆระหว่างการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างผ่อนคลายและสนุกสนาน ทำให้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เนื่องจากเด็กรู้สึกสนุกสนานกับการทำกิจกรรม ได้แสดงความคิดเห็นหรือออกแบบผลงานในแบบของตนเอง โดยมีผู้ปกครองคอยให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจเด็ก เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย การสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยการเยี่ยมชมบ้านของผู้ปกครองจำนวน 8 ครั้งในระยะเวลาการวิจัย 8 สัปดาห์ และการบันทึกการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ของแต่ละครอบครัว สามารถทำการเปรียบเทียบในส่วนของความเหมือนและความแตกต่างของสัมพันธภาพในครอบครัวได้ ดังนี้

ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวที่เหมือนกันของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในแต่ละครอบครัว

1. พฤติกรรมที่แสดงออก

พฤติกรรมส่วนใหญ่ที่ผู้ปกครองแสดงออกต่อเด็ก คือ การลูบศีรษะ ส่วนพฤติกรรมการแสดงออกที่เจ็ดน้อยที่สุด คือ การหอม

2. การสื่อสารระหว่างกัน

ผู้ปกครองพูดชมเชยและให้กำลังใจเด็กในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเสมอ เพื่อเป็นการเสริมแรง ให้เด็กเกิดความมั่นใจ ความมุ่งมั่นและพยายามทำงานด้วยตนเอง สามารถเผชิญกับสิ่งที่ยากและท้าทาย ระหว่างการทำกิจกรรมผู้ปกครองใช้วิธีการชวนให้เด็กเล่าถึงผลงานที่ทำ ปล่อยให้เด็กได้มีจินตนาการกับสิ่งที่ตนเองทำ

3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ในการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็กส่วนใหญ่ มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมที่ทำ เริ่มทำตั้งแต่ต้นจนจบ โดยในการทำกิจกรรมที่มีข้อโต้แย้งหรือความคิดเห็นไม่ตรงกัน

บ้าง เกี่ยวกับขั้นตอนการประดิษฐ์ที่ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ คือ เด็กไม่ทำตามที่ผู้ใหญ่แนะนำให้เป็นไปตามขั้นตอนก่อนหลัง การโต้แย้งกันในการใช้อุปกรณ์ที่อาจเกิดอันตราย และความเลอะเทอะที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม ผู้ปกครองพยายามอธิบายให้เด็กเข้าใจ ซึ่งเด็กจะไม่รับฟังในตอนแรกและอยากลองผิดลองถูกด้วยตนเองก่อน เมื่อเกิดสิ่งที่ผิดพลาดเกิดขึ้น ผู้ปกครองจึงอธิบายถึงผลที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กรับฟังเหตุผลของผู้ปกครองมากขึ้นในภายหลัง

ลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวที่แตกต่างกันของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในแต่ละครอบครัว

1. พฤติกรรมที่แสดงออก

ผู้ปกครองบางครอบครัวทำการแสดงความรักกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น ระหว่างการทำกิจกรรมผู้ปกครองจะกอด จะหอมเด็ก ซึ่งไม่ได้มีเงื่อนไขว่าเด็กต้องแสดงพฤติกรรมที่ดี แต่ผู้ปกครองบางครอบครัวอาศัยการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้นี้ในการแสดงพฤติกรรมการโอบกอด การหอม และการลูบหัว เช่น ในระหว่างการชมเชยเด็กที่ทำกิจกรรมได้ดีพร้อมการลูบหัว เป็นต้น

2. การสื่อสารระหว่างกัน

คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม การพูดชมเชย และการพูดให้กำลังใจ ผู้ปกครองมีการพูดในลักษณะที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองบางคนจะชมเชยต่อเมื่อเด็กทำงานได้ดี แต่ผู้ปกครองบางคนใช้การเสริมแรงเพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง และบอกกับเด็กเพื่อให้มีกำลังใจในการทำงาน

ลักษณะของการสื่อสารในบางครอบครัวผู้ปกครองใช้วิธีการสอดแทรกความรู้ หรือหาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมมาพูดเสริมเข้าไปในการทำกิจกรรม แต่บางครอบครัวเลือกใช้การพูดคุยเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมที่ทำ เช่น การชวนพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนของเด็ก เป็นต้น เป็นการพูดคุยตอบโต้กันไปตลอดการทำกิจกรรม

3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมผู้ปกครองบางครอบครัวมีการควบคุมเวลาในการทำกิจกรรมให้จบลงในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเด็กอยากทำกิจกรรมต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งผู้ปกครองพยายามหาจุดกึ่งกลางระหว่างผู้ปกครองและเด็กให้ลงตัว ทำให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย แต่ในบางครอบครัวผู้ปกครองต้องทำการชักจูงหรือโน้มน้าวใจให้เด็กร่วมทำกิจกรรมด้วย เนื่องจาก กิจกรรมที่ทำไม่อยู่ในความสนใจของเด็ก

จากการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในแต่ละครอบครัว แสดงให้เห็นว่าการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันนั้น ทำให้ผู้ปกครองมีการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้นกว่าด้านอื่นๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างเด็กและผู้ปกครอง แม้ว่าลักษณะการทำกิจกรรมจะมีความเหมือน และความแตกต่างกันบ้างในส่วนของรายละเอียด แต่แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เป็นชุดกิจกรรมที่ทำให้ผู้ปกครองได้มีสัมพันธภาพเกิดขึ้นในครอบครัว โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารระหว่างกัน ส่งผลต่อการแสดงออกทางด้านพฤติกรรม และส่งเสริมให้บรรยากาศที่ทำกิจกรรมร่วมกันดีขึ้นด้วย และชุดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธภาพในครอบครัวมากที่สุด คือ ชุดกิจกรรมที่ 6 การ์ดสื่อรัก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเด่นในด้านการแสดงออกทางด้านความรักต่อกัน คือให้เด็กแสดงความรักต่อผู้ปกครอง ด้วยการตกแต่งการ์ด และเขียนถ้อยคำแสดงความรู้สึกจากของเด็กไปสู่ผู้ปกครอง ทำให้เกิดความรักและความผูกพันมากขึ้น ส่วนชุดกิจกรรมที่ 8 ร้านอาหารสุขสันต์ มีลักษณะโดดเด่นในด้านการสื่อสารระหว่างกัน เนื่องจากเด็กและผู้ปกครองได้มีการสนทนากัน หรือ การเล่นเกมบทบาทสมมติกันในร้านอาหาร นอกจากนั้นยังมีการพูดคุยเกี่ยวกับการทำร้านอาหาร การตั้งราคาอาหารว่าใช้วิธีการใด และชุดกิจกรรมที่ 15 ปู๋อิมรับบอล เป็นกิจกรรมที่เด็กชื่นชอบ ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลขแล้ว เด็กได้รับความสนุกสนานจากการเล่นโยนลูกบ๊องลงในปากของปู๋อิม ให้บรรยากาศหลังจากการประดิษฐ์ผลงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กเต็ม ไปด้วยความสุข และสนุกสนาน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการเล่น

ข้อวิจารณ์

การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มครอบครัวของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 5 ครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

ผลจากการศึกษาพบประเด็นที่ควรนำมาวิจารณ์ดังนี้ คือ

ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

1. การแสดงออกทางด้านความรัก การสัมผัสโอบกอด สัมผัสร่างกาย เป็นการสร้างความอบอุ่นและความรู้สึกมั่นคงให้กับเด็ก สอดคล้องกับ Bowlby (1907) อธิบายว่า ความผูกพันเป็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มั่นคง แสดงถึงพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่ผูกพันใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ ไม่มีความกังวลใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Maslow (1908) อธิบายว่า เด็กต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เด็กได้รับความรักและการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว เมื่อโตขึ้นเด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นตัวของตัวเองและเกิดความมั่นคงทางอารมณ์
2. การพูดคุยสื่อสารกันทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งในการทำกิจกรรมทุกครั้ง ผู้ปกครองคอยให้กำลังใจกับเด็กอยู่เสมอ และให้คำพูดชมเชยเมื่อเด็กทำงานได้สำเร็จ ทำให้เด็กมีความสนุกสนานกับการทำกิจกรรม ซึ่งแรงเสริมมีผลต่อพฤติกรรมแสดงออกของเด็ก ทำให้เด็กมีความสุข มีความภาคภูมิใจในการกระทำของตนเอง มีความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าของตนเอง ด้วยเหตุนี้ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เพิ่มมากขึ้น ในด้านการสื่อสารกันในครอบครัว ถ้าผู้ปกครองเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ Erikson (1902, อ้างในพรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์, 2551) ชั้นที่ 3 ความริเริ่มกับความรู้สึกละอาย (Initiative VS. Guilt) การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กเกิดแนวคิดในการวางแผนและการริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ก็จะเป็นการส่งเสริมทำให้เขารู้สึกต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไปเด็กก็จะมีความคิดริเริ่ม แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ใหญ่คอยเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้เด็ก ดำเนินอยู่ตลอดเวลา เขาก็จะรู้สึกผิดเมื่อคิดจะทำสิ่งใดๆ

3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีมีความต่อเนื่อง ดังนั้นความพร้อมในการทำกิจกรรมของผู้ปกครองและเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ปกครองต้องรู้จักเลือกเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เหมาะสม รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้เอื้อต่อการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและสามารถทำกิจกรรมนั้นร่วมกับผู้ปกครองโดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย คือ มีพื้นที่ในการทำงานและมีแสงสว่างที่เหมาะสม มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีเสียงดังรบกวน และไม่มีสิ่งอื่น ๆ มาดึงมาสนใจในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น โทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ปกครองต้องรู้จักวิธีการปรับปรุงบรรยากาศในการทำกิจกรรม ให้เป็นบรรยากาศแห่งความอบอุ่น และผ่อนคลาย และเวลาที่ผู้ปกครองมีให้กับเด็กไม่มีส่วนที่ทำให้กิจกรรมที่ทำด้วยกันลดประสิทธิภาพลง เพียงแต่ขึ้นอยู่กับกลวิธีของผู้ปกครองที่สามารถจัดการให้การทำกิจกรรมนั้นเต็มไปด้วยคุณค่าและความสุข

ด้านชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

1. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ได้จัดทำเป็นแผนพับเสนอแนะแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้เรียนรู้ไว้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการนำเสนอข้อความในแผนพับเป็นขั้นตอนการทำกิจกรรมที่เป็นลำดับขั้นและเข้าใจง่าย มีภาพประกอบเล็กน้อยเพื่อสร้างความเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ไม่ปิดกั้นความคิดและจินตนาการของเด็กและผู้ปกครองมากเกินไป เพื่อให้ผู้ปกครองมีแนวทางในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้านได้และใช้เวลาว่างอยู่กับเด็กอย่างมีคุณภาพ โดยใช้กิจกรรมจากชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ให้กับเด็กอย่างเหมาะสม และกิจกรรมเหล่านี้ยังสอดคล้องกับการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่โรงเรียนทำให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กอาจพบปัญหาในการทำงาน ซึ่งตัวเด็กเองไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้นั้นได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่มีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ผู้ปกครองสามารถช่วยแก้ปัญหาและให้คำแนะนำที่ดีกับเด็กได้ และการช่วยเหลือเด็กให้สามารถข้ามผ่านสิ่งที่ยากและท้าทายไปได้ด้วยการช่วยเหลือและให้คำแนะนำของผู้ปกครองลักษณะนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Vygotsky (1962) ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับ Zone of Proximal Growth ว่า ความสัมพันธ์อันดีและความใกล้ชิดระหว่างเด็กและผู้ปกครองช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็วกว่าการให้เด็กได้ลองฝึกลองถูกด้วยตนเอง

2. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ชุดนี้ เด็กได้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้านเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่างๆออกมาเป็นชิ้นงานร่วมกับผู้ปกครอง โดยวัสดุที่ใช้ในการประดิษฐ์เป็นวัสดุที่เด็กพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ กระดาษสี กระดาษห่อของขวัญ กลังอนม กระป๋องนม ขวดน้ำ ไหมพรม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถนำมาทำให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งในการนำวัสดุเหล่านั้นมาทำเป็นสิ่งต่าง ๆ นั้น ตัวเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการลงมือปฏิบัติจริง มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็นว่าผลงานที่ประดิษฐ์ออกมาจะมีรูปร่างออกมาในแบบใด ทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียนรู้ Piaget (1965, อ้างใน นิตยา ประพฤติกิจ, 2539) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schweinhart and Weikart (1988) ที่กล่าวว่า การให้โอกาสเด็กเลือกทำกิจกรรมต่างๆ จากสื่อ อุปกรณ์ ด้วยตนเอง โดยไม่เร่งรัดเวลาในการทำกิจกรรม และไม่ต้องมีการควบคุมจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

3. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ซึ่งผู้ปกครองและผู้วิจัยมีโอกาสแสดงปฏิกริยาโต้ตอบกับเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองกับเด็กว่ามีลักษณะใดเกิดขึ้นบ้างหรือมีปัญหาอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะ เกิดข้อมูลย้อนกลับทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลสำหรับแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆและแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง (ฉันทนา ภาคบงกช, 2531)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการประดิษฐ์ผลงานจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน ทำให้ผู้ปกครองได้มีแสดงพฤติกรรมออกทางด้าน การโอบกอด การหอม และการลูบศีรษะ อีกทั้งได้ให้คำแนะนำและการช่วยเหลือเด็ก ระหว่างการทำกิจกรรมมีการสื่อสารระหว่างกันไปมา ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นบรรยากาศแห่งความสุขทั้งผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยการใช้ชุดกิจกรรมการเล่น จากวัสดุเหลือใช้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจาก วัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ๓ สาขา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามคำแนะนำจากครูใหญ่และครู ประจำชั้น โดยเจาะจงกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติเกี่ยวกับการศึกษา กล่าวคือ ต้องมีเวลาในการทำ กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกันกับลูกและมีเวลาในการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันใน หัวข้อต่างๆ ทุกครั้งอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดการศึกษา ยินดีที่จะให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกต การทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างดี รวมถึงยินดีเข้าร่วมทำ กิจกรรมกับผู้วิจัย ตามที่ผู้วิจัยนัดหมาย และมีความสะดวกสำหรับผู้วิจัยในการลงไปเก็บข้อมูล ได้ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย
2. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้
3. แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลของผู้ปกครองก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยสรุปเป็นชุดข้อมูล ที่ประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไป การทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

- 1.2 ข้อมูลในส่วนของสัมพันธภาพในครอบครัว

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอเป็นความเรียง ถึงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

2. ข้อมูลระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ โดยให้ผู้ปกครองทำการบันทึกข้อความลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.1 ข้อมูลจากการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ที่ได้จากการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง จำนวน 16 ชุดกิจกรรม จัดกระทำและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ลักษณะของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการดูความต่อเนื่องและสม่ำเสมอของพฤติกรรม และตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

2.2 แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย คือการ เก็บข้อมูลขณะที่ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้านด้วยแบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัว ของเด็กปฐมวัย การบันทึกภาพและการบันทึกวิธีทัศน์

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมี สัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

3. ข้อมูลหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

3.1 การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เพื่อสะท้อนความรู้สึกลังจากการใช้ชุด กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว

3.2 การสนทนากับเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกับ ผู้ปกครอง

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการตีความพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมี สัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

ผลการวิจัย

1. ผู้ปกครองมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อเด็กด้านการ โอบกอด การหอม และการลูบศีรษะ
2. การสื่อสารระหว่างกัน ผู้ปกครองมีการพูดชมเชยเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้ดี และพูดให้ กำลังใจเมื่อเด็กพบกับสิ่งที่ยากและท้าทาย ผู้ปกครองและเด็กมีการสื่อสารกันตลอดระหว่างการทำกิจกรรม

3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ปกครองและเด็กทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความต่อเนื่อง เกิดความคิดเห็นไม่ตรงกันเล็กน้อย เกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมในชั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครองในการปรับปรุงบรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันให้ดีขึ้น คือ ผู้ปกครองใช้วิธีการให้เด็กเป็นผู้เสนอความคิดของตนเองก่อน จากนั้นผู้ปกครองจึงให้คำแนะนำ อธิบายในสิ่งที่เด็กมีข้อซักถามและให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ยากเกินความสามารถของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ควรมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยก่อนทำการวิจัย ซึ่งทำให้การดำเนินงานในระหว่างการทำวิจัยเป็นไปด้วยความราบรื่นและผ่อนคลาย ส่งผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการทำกิจกรรมที่บ้าน และการเก็บข้อมูลจากการบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นไปอย่างราบรื่นต่อเนื่องและได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์
2. ควรมีการปรับในส่วนของคุณลักษณะการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากความสนใจของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน
3. ควรมีการประสานงานกับครูประจำชั้น ครูใหญ่ ในการทำวิจัยเป็นระยะๆ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของผู้วิจัยว่าอยู่ในขั้นตอนใด ทำให้การทำงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งพอดีกับช่วงเวลาการเรียนการสอนของโรงเรียน
4. เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครอง ควรมีการจัดการอบรมแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับแนวทาง หรือกลวิธีการทำกิจกรรมกับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ให้ผู้ปกครองได้รู้ถึงเคล็ดลับการเล่นหรือทำกิจกรรมกับเด็กได้อย่างมีความสุขเป็นต้น
5. เนื่องจากชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองนำไปทำกิจกรรมกับเด็กปฐมวัยเอง โดยผู้วิจัยให้เพียงแนวทางหรือคำแนะนำในการทำกิจกรรมเพียงเล็กน้อย

ทำให้สามารถเห็นแนวทางของผู้ปกครองในแต่ละครอบครัวว่ามีกลวิธี หรือหลักการใดในการทำกิจกรรมในครอบครัว จากการศึกษาจึงพบว่าการนำหุควิจัยนี้ไปใช้จำเป็นต้องใช้กับผู้ปกครองที่มีความรู้ และสามารถถ่ายทอดไปยังเด็กได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยกับครอบครัวจำนวน 5 ครอบครัว ดังนั้นควรมีการศึกษาศึกษาในวงกว้างมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายถึงสัมพันธภาพในครอบครัวของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งอาจทำการแบ่งกลุ่มการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ
2. ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวจากพฤติกรรมที่แสดงต่อกัน การสื่อสารกันในครอบครัวและบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันเท่านั้น ควรมีการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวที่อาจเกิดขึ้นได้ในประเด็นอื่นๆ เช่น การใช้เวลาและการทำกิจกรรมอย่างมีคุณภาพกับเด็กปฐมวัย เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาและติดตามผลของสัมพันธภาพในครอบครัว ที่ส่งผลถึงบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของเด็กเป็นระยะๆ ตลอดช่วงอายุ แรกเกิดถึง 6 ปี เพื่อสร้างเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างถูกต้องและเหมาะสม
4. การศึกษากลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น กลุ่มพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว กลุ่มครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น กลุ่มครอบครัวแรงงาน เป็นต้น เพื่อให้รู้สัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มนั้น และหาวิธีการในการส่งเสริมสัมพันธภาพให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2551. **คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้วยการเล่านิทาน อ่านหนังสือ และเล่นกับลูก**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

กัญจนา ศิลปภักยาน. 2549. **ผลของการเล่นโดยใช้วัสดุธรรมชาติที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปฐมวัยศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กุหลาบ รัตนจักรธรรม และคณะ. 2541. **สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก**. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์, ทบวงมหาวิทยาลัย.

จริยา วิฑะสุกร และคณะ. 2546. **พฤติกรรมความผูกพันระหว่างมารดาและทารก พื้นฐานสำหรับการก่อรูปความเป็นคนเต็มคน; ครอบครัวและเด็ก โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทย**. เอกสารรายงานวิชาการ โครงการวิจัยระยะยาวในเด็กไทยระยะที่ 1 ฉบับที่ 19.

จารวี ชัยยืน. 2549. **สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพในกลุ่มเพื่อน การเปิดรับสื่อเกมออนไลน์กับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตอ.เมือง จ.สมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิราพร ชมพุกุล และคณะ. 2552. **โครงการสัมพันธภาพในครอบครัวไทย**. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฉันทนา ภาคบงกช. 2531. **เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว.541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง**. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส.เอเซียเพรส.

นิตยา คชภักดี. 2545. **โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัด ครอบครัวอยู่ดีมีสุข** รายงานการศึกษาขั้น
สุดท้าย. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิตยา ประพุดติกิจ. 2539. **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

บ๋อง อเทพเทียน และคณะ. 2550. **โครงการสำรวจสภาพ ครอบครัวตามตัวชี้วัดสถาบันครอบครัว
เข้มแข็ง**. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. 2551. **ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทแอลทีพี พรินท์ จำกัด.

เยาวพา เดชะคุปต์. 2542. **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

_____. 2546. **เกมและการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟิสิกส์
เซ็นเตอร์.

รัชดาพร บุตรเริ่ม. 2551. **รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับพฤติกรรม
ของชายที่มีรสนิยมนรักเพศเดียวกัน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษย
นิเวศศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524. **การเล่นเป็นเรื่องของเด็ก ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก**.
คณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. **ศิลปศึกษา**. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิมลวาทิต.

ศิริลักษณ์ ศรีกมล. 2535. **งานประดิษฐ์จากเศษวัสดุระดับประถมศึกษาปีที่ 1- 2**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมจินต์ มนุษยศิลป์. 2547. **วัสดุเหลือใช้ได้ประโยชน์**. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา.

สายสุรี จุติกุล. 2540. **ความรักความอบอุ่นในครอบครัว การพัฒนาครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินตึงแอนพลับลิชชิง.

สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. 2544. **การดูแลการเรียนรู้และการเล่นของเด็กเล็ก**. กรุงเทพมหานคร: ทิซซิ่งเอ็ด.

อัยย์ณญา อตวัตขนิษฐกร. 2550. **สัมพันธภาพในครอบครัวกับความพึงพอใจในชีวิตครอบครัว ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามนุษยนิเวศศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

Bowlby, J. 1907. **ทฤษฎีความผูกพัน**. (Online) <http://www.dmh.go.th>, 16 กรกฎาคม 2552.

Bus, A.G., Belsky J., Van Ijzendoorn M.H., and M.S. Cicic. 1997. Attachment and Book reading Patterns: A Study of Mother, Fathers, and Their Toddlers . **Early Childhood Research Quarterly**. 12 (38): 81-89 อ้างใน เพ็ญศรี แสงวงเจริญ. 2549. **การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่เลี้ยงเด็กในสถานสงเคราะห์เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพความผูกพันในการเลี้ยงดูเด็ก**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Eliason, C. and L. Jenkins. 1994. **A Practical Guide to Early Childhood Curriculum**. New York : Macmillan College Publishing Company. อ้างใน นภเนตร ธรรมบวร. 2551. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Gali, G. M. 1981. **Mother Start and Account of an Education**. The Scottish Council for Research in Education. อ้างใน รัชณี รัตนา. 2533. **ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล่อมเนื้อเด็กของเด็กรปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Hurlock, E. 1959. **Development Psychology**. New York: McGraw-Hill Book.

Morrow, W.R. and R.C. Wilson. 1961. Family relation of bright high-achieving and under achieving high school boy. **Child Development**. 32 (13): 501-510.

Olson D., D. Sprenkle. and C. Rusellee. 1979. **Circumplex Model of Marital and Family System: Cohesion and Adaptability Dimensions**. London: High Scope Press.

Rudolph, M. and D.H. Cohen. 1984. **Kindergarten and Early schooling**. New York: Prentice Hall.

Schweinhart, L.J. and D.P. Weikart. 1988. Education for young children living in poverty: Child-initiated learning or teacher-directed instruction. **Elementary School Journal**. 18 (89): 213-225.

Umberson, D. 1992. Relationship between adult children and their parent : psychological Consequence for both generation. **Journal of Marriage and the Family**. 54 (15): 644-647.

Vygotsky, L.S. 1962. **Thought and Language**. Cambridge: MIT Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา

ด้วยนางสาวพรพิมล อ่อนน้อม นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้” ภายใต้การควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใ้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการเก็บข้อมูล เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณยิ่งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกัตัญญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ 1 ชุด

2. ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ จำนวน 16 กิจกรรม

3. แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

ด้วยนางสาวพรพิมล อ่อนน้อม นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้” ภายใต้การควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปีทมาดี เล่ห์มงคล	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ภาควิชาใครขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณยิ่งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ ศธ 0513.10901/

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์จุไรพร รอดเชื้อ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ 1 ชุด
2. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

ด้วยนางสาวพรพิมล อ่อนน้อม นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้” ภายใต้การควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปีทมาวดี เล่ห์มงคล	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. อาจารย์ ดร.ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ภาควิชาใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นิสิตด้วย จักเป็นพระคุณยิ่งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(รศ.ดร.พรทิพย์ ไชยโส)

คณบดี คณะศึกษาศาสตร์

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.อรพรรณ บุตรกัตัญญ
อาจารย์ประจำสาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. อาจารย์จุไรพร รอดเชื้อ
ครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร ภาควิชาคหกรรมศาสตร์
คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

ภาคผนวก
คู่มือและชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นสร้างจากวัสดุเหลือใช้

หลักการและเหตุผล

สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว และนำไปสู่ปัญหาของสังคมต่างๆมากมาย รวมถึงการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่จะเติบโตเป็นประชากรที่สำคัญของประเทศ และสืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทำให้ความใกล้ชิดหรือการมีเวลาให้กันนั้นน้อยลง ส่งผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว การทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลและอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย รู้ถึงความต้องการของเด็กว่าเขาต้องการอะไร และสามารถสนองตอบได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งที่จะทำให้เกิดความใกล้ชิด สร้างความอบอุ่นใจให้แก่กัน คือการหาเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมที่นอกจากจะเป็นสิ่งที่เด็กชอบแล้ว ยังสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก คือ การเล่น

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับเด็กในขณะการทำกิจกรรมการเล่นสร้างจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกันสามารถทำให้เห็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงต่อกัน การพูดจา การสื่อสาร และลักษณะทางทำงานร่วมกัน ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของแต่ละครอบครัว ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น

เป้าหมาย

ดำเนินการวิจัยเป็นเวลา 8 สัปดาห์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

ขั้นตอนการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

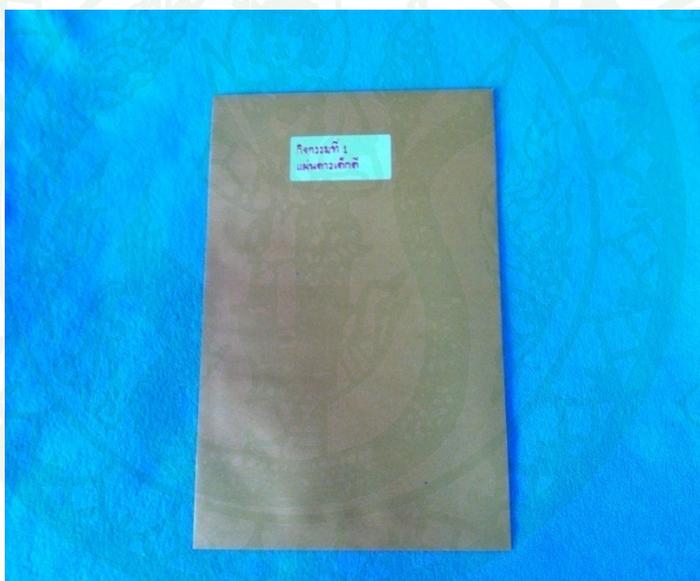
1. ผู้ปกครองอ่านและทำความเข้าใจถึงเอกสารแผ่นพับจำนวน 2 ชุดที่ผู้วิจัยมอบให้ คือ
 - ชุดที่ 1 ชุดกิจกรรม (แผ่นสีเขียว) แสดงขั้นตอนการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้
 - ขั้นสร้างสัมพันธภาพ เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นขั้นที่ประกอบด้วย การพูดคุย สนทนา การถามตอบคำถาม การร้องเพลง การเล่านิทาน การวาดรูประบายสี การเล่นเกม การฝึกเขียนคำ การหาวัสดุเหลือใช้ การให้ความรู้แก่เด็กเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว
 - ขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ ประกอบด้วยกิจกรรมการฉีก ตัด ปะ การร้อยลูกปัด วาดรูป ระบายสี และประกอบชิ้นส่วนต่างๆ จนเป็นชิ้นงาน
 - ขั้นสรุป เป็นการสนทนากันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้รับจากการทำกิจกรรมร่วมกัน
 - ชุดที่ 2 แบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน (แผ่นสีขาว) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - ส่วนที่ 1 ลักษณะพฤติกรรมของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงออกต่อกันในระหว่างการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน
 - ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้
 2. ผู้ปกครองจัดเตรียมสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ให้พร้อมก่อนการทำกิจกรรม
 3. นำชุดกิจกรรมทำร่วมกับเด็กปฐมวัย โดยเริ่มจากการสนทนาเกี่ยวกับชุดกิจกรรมที่จะทำ จากนั้นจึงเชื่อมโยงเข้าสู่ขั้นตอนการทำกิจกรรมจากขั้นสร้างสัมพันธภาพ ไปสู่ขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ ซึ่งก่อนการลงมือประดิษฐ์ผู้ปกครองอาจมีการกล่าวถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ และประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ร่วมกัน เมื่อทำการประดิษฐ์เป็นชิ้นงานเรียบร้อยแล้ว ผู้ปกครองกับเด็กสนทนากันเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้รับจากการทำกิจกรรมในชุดนั้น
 4. ผู้ปกครองกรอกข้อมูลลงในแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง 2 ส่วนให้ครบถ้วน และทำกิจกรรมในลักษณะนี้จนครบทั้ง 16 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยทำการแจกชุดกิจกรรมให้ผู้ปกครองทุกๆวันศุกร์ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กปฐมวัยในวันเสาร์ และวันอาทิตย์ (ดังตาราง) และส่งแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันกลับคืนมายังครูประจำชั้นทุกๆวันจันทร์ถัดมา

ตารางผนวกที่ 1 การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้
ในแต่ละสัปดาห์

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม
1	วันศุกร์ที่ 21 มกราคม 2554	ประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับชุดกิจกรรม การเล่นจากวัสดุเหลือใช้ รวมถึงการให้ชุด กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี กิจกรรมที่ 2 หนูเก็บลูกที่
2	วันศุกร์ที่ 28 มกราคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 3 กระจุกน้อยขอมลิน กิจกรรมที่ 4 รองเท้าแตะคุณหนู
3	วันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 5 ครอบครัวของหนู กิจกรรมที่ 6 การ์ดสื่อรัก
4	วันศุกร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 7 หมวกปาร์ตี้ กิจกรรมที่ 8 ร้านอาหารสุขสันต์
5	วันศุกร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 9 กระจุกน้อยลอยลม กิจกรรมที่ 10 โหมบายดวงดาว
6	วันศุกร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 11 สัตว์น้อยพูดได้ กิจกรรมที่ 12 หอยทากแสนสวย

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่	กิจกรรม
7	วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 13 จิกซอต่อสนุก กิจกรรมที่ 14 ป้องแป้งหนูน้อย
8	วันศุกร์ที่ 11 มีนาคม 2554	ให้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้แก่ ผู้ปกครอง 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 15 ปู๋มรับบอล กิจกรรมที่ 16 รถดับเพลิงกู้ชีพ

ภาพผนวกที่ 1 สื่อและอุปกรณ์การเล่นจากวัสดุเหลือใช้ ชุดกิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี

ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้	
ชุดที่ 1 “แผ่นดาวเด็กดี”	
จุดประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นประดิษฐ์สร้างสรรค์ นำกระดาษแข็ง มาตกแต่งเพื่อทำแผ่นดาวเด็กดี ด้วยการตกแต่งกระดาษแข็ง เริ่มจากการเขียนข้อความด้านบนกระดาษแข็ง ว่า ดาวเด็กดีของน้อง (ชื่อของเด็ก) จากนั้นตัดรูปจากกระดาษห่อของขวัญ มาติดและวาดรูปตกแต่งด้วยสีให้สวยงามตามจินตนาการ • การนำไปใช้ ผู้ปกครองบอกติดากับเด็กว่า ถ้าหนูเป็นเด็กดี อย่างเช่นถ้าหนูเก็บของเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จแล้ว หนูจะได้ดาวเด็กดี 1 ดวง ถ้าเด็กสะสมดาวเด็กดีได้ตามที่ผู้ปกครองกำหนด จะได้รับรางวัลเป็นขนม หรือของเล่นเล็กๆน้อยๆ ที่เด็กชอบ เป็นการตอบแทนสำหรับการเป็นเด็กดี เป็นต้น • ขั้นสรุป ผู้ปกครองและเด็กสนทนาเกี่ยวกับความรู้สึก หลังการทำชุดกิจกรรมร่วมกัน
1. ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็กในการทำชุดกิจกรรมร่วมกัน	
อุปกรณ์	
<ol style="list-style-type: none"> 1. กระดาษแข็ง 1 แผ่น 2. กระดาษห่อของขวัญ 1 แผ่น 3. แผ่นสติ๊กเกอร์ดาว 4. กาว/กรรไกร/ปากกาเมจิก/สีเทียน 	
ขั้นตอนการทำกิจกรรม	
<ul style="list-style-type: none"> • ขั้นสร้างสัมพันธ์ภาพ ผู้ปกครองและเด็กสนทนาเกี่ยวกับลักษณะของเด็กดี เช่น การรับประทานอาหารเอง การช่วยเหลืองานบ้าน เป็นต้น จากนั้นร่วมกันร้องเพลง เด็กเอ๋ย เด็กดี 	

ภาพผนวกที่ 2 ตัวอย่างชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้กิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี

เพลงเด็กเอ๋ย...เด็กดี ต้องมีหน้าที่ 10 อย่างด้วยกัน☆

หนึ่ง...นับถือศาสนา

สอง...รักษารธรรมนิยมมั่น

สาม...เชื่อพ่อแม่ครูอาจารย์

สี่...เวลานั้นต้องสุภาพ

อ่อนหวาน

ห้า...ยึดมั่นกตัญญู

หก...เป็นผู้รู้จักการงาน

เจ็ด...ต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ ต้องมานะบากบั่น ไม่เกียจไม่คร้าน

แปด...รู้จักออมประหยัด

เก้า...ต้องซื่อสัตย์ตลอดกาล น้ำใจนักกีฬากล้าหาญ ให้เหมาะกับ
กาลสมัยชาติพัฒนา

สิบ...บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ รัฐบาลบุญคุณโทษ สมบัติชาติ
ต้องรักษา

เด็กสมัยชาติพัฒนา จะเป็นเด็กที่พา ชาติไทยเจริญ

ชุดกิจกรรมที่ 1 แผ่นดาวเด็กดี

ภาพผนวกที่ 2 (ต่อ)

-----กรุณาส่งคืนแบบบันทึก ต่อคุณครูประจำชั้นในวันจันทร์-----

แบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของท่านผู้ปกครอง

ชุดกิจกรรมที่.....ชื่อกิจกรรม.....

ชื่อ ค.ช./ค.ญ. นามสกุล.....

ผู้ปกครอง นาย/นาง.....นามสกุล.....

ลักษณะของผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่แสดงต่อกัน ในระหว่างการทำ
กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ร่วมกัน

1.พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกันในด้าน

การสัมผัส

การโอบกอด.....

การหอม.....

การลูบศีรษะ.....

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2.ลักษณะการสื่อสารกัน

คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม

พูดชมเชย.....

พูดให้กำลังใจ.....

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม

น้อย.....

ปานกลาง.....

มาก.....

3.บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมระดับ น้อย ปานกลาง มาก

การโต้แย้งกัน

ไม่เกิดขึ้นเลย

เกิดขึ้นน้อย/เกี่ยวกับ.....

เกิดขึ้นปานกลาง/เกี่ยวกับ.....

เกิดขึ้นบ่อยครั้ง/เกี่ยวกับ.....

การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

น้อย.....

ปานกลาง.....

มาก.....

แนวทางการแก้ปัญหาของผู้ปกครอง ในการทำให้บรรยากาศระหว่างการทำ
กิจกรรมร่วมกันให้ดีขึ้น

.....

.....

ภาพผนวกที่ 3 ตัวอย่างแบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครอง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้ปกครองและเด็ก

.....
.....
.....
.....
.....

แบบบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกัน

ความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ข้อดี.....
.....

ปัญหา/อุปสรรคในการทำกิจกรรม.

.....
.....
.....

ชื่อเสนอแนะ

.....
.....

ลงชื่อ..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

Family

ภาพผนวกที่ 3 (ต่อ)

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเด็กปฐมวัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

เรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย (กรอกข้อมูล)

(ครอบครัวที่.....)

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. อาชีพ.....การศึกษา.....
4. สมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
5. อาชีพของคุณพ่อ.....อายุ.....ปี การศึกษา.....
6. รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

☐ น้อยกว่า 40,000 บาท	☐ 40,000 -50,000 บาท	☐ 50,000 – 60,000 บาท
☐ 60,000 – 70,000	☐ 70,000 บาทขึ้นไป	

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย (การสัมภาษณ์)

1.2.1 ท่านเคยทำกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้กับลูกมาก่อนหรือไม่

- เคย ระบุกิจกรรม...
- ไม่เคย (ข้ามไปข้อ 2)

1.2.2 ท่านเคยทำกิจกรรมอะไรร่วมกับลูกบ้าง

1.2.3 ท่านมีการจัดสรรเวลาการทำกิจกรรมอย่างไร

- วันธรรมดา (วันจันทร์-วันศุกร์)
- วันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-วันอาทิตย์)
- ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกับลูก
- ความบ่อยครั้งในการทำกิจกรรมกับลูก
- ลักษณะของกิจกรรมบุคคลใดเป็นผู้กำหนด
- ส่วนใหญ่ผู้ที่ทำกิจกรรมร่วมกับลูกคือใคร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว (การสัมภาษณ์)

2.1 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน

- การสัมผัส โอบกอด การหอม การลูบศีรษะ เป็นต้น ในครอบครัวของท่านเห็นความสำคัญกับเรื่องนี้หรือไม่ และปฏิบัติต่อเด็กมากน้อยเพียงใด

2.2 การสื่อสารระหว่างกัน

- การใช้คำพูดในการทำกิจกรรมการพูดชมเชย การพูดให้กำลังใจและคำพูดอื่นๆ
- ระดับการสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม มีมากน้อยเพียงใด

2.3 บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน

- ความราบรื่นต่อเนื่องในการทำกิจกรรมมีมากน้อยเพียงใด อย่างไร
- การยอมรับฟังความคิดเห็น มีการโต้แย้งกันเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุใด
- แนวทางการแก้ปัญหา/ทำให้บรรยากาศระหว่างการทำกิจกรรมเป็นไปได้ด้วยดี ผู้ปกครองใช้วิธีการใดกับเด็ก

ภาคผนวก จ
แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

เรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ชื่อผู้ปกครอง..... และน้อง.....
 ว/ด/ป/..... เวลาที่ทำการสังเกต..... (..... นาที)
 กิจกรรมที่.....

สัมพันธภาพในครอบครัว	เกิด	ไม่เกิด	บันทึกรายละเอียด
1. พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน 1.1 การโอบกอด 1.2 การหอม 1.3 การลูบศีรษะ 1.4 อื่นๆ.....			
2. ลักษณะการสื่อสารกัน 2.1 คำพูดที่ใช้ในการทำกิจกรรม - พูดชมเชย - พูดให้กำลังใจ - อื่นๆ..... 2.2 มีการสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม			
3. บรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกัน 3.1 มีความต่อเนื่องของกิจกรรม 3.2 การยอมรับฟังความคิดเห็น 3.3 การโต้แย้งกัน 3.4 แนวทางการปรับปรุง/แก้ไข บรรยากาศทำให้การทำกิจกรรมดีขึ้น			

อื่นๆเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อผู้สังเกต.....

(ครอบครัวที่.....)

ภาคผนวก ข
การดำเนินงานของผู้วิจัย

ภาพผนวกที่ 4 การประชุมและชี้แจงการวิจัย เรื่องการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว
โดยการใช้กิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ภาพผนวกที่ 5 การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการปฐมวัย ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นจากวัสดุเหลือใช้

ภาพผนวกที่ 6 การสังเกตสัมพันธภาพในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยที่บ้าน

ภาพผนวกที่ 7 ตัวอย่างผลงานการเล่นจากวัสดุเหลือใช้ในชุดกิจกรรมต่างๆ

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวพรพิมล อ่อนน้อม
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 7 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์) สาขาอาหารและโภชนาการ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

